BAABUSALAAM

AF-SOOMAALI

Jawaabo & Su'aalo

Ardayda Dugsiga Hoose/Dhexe

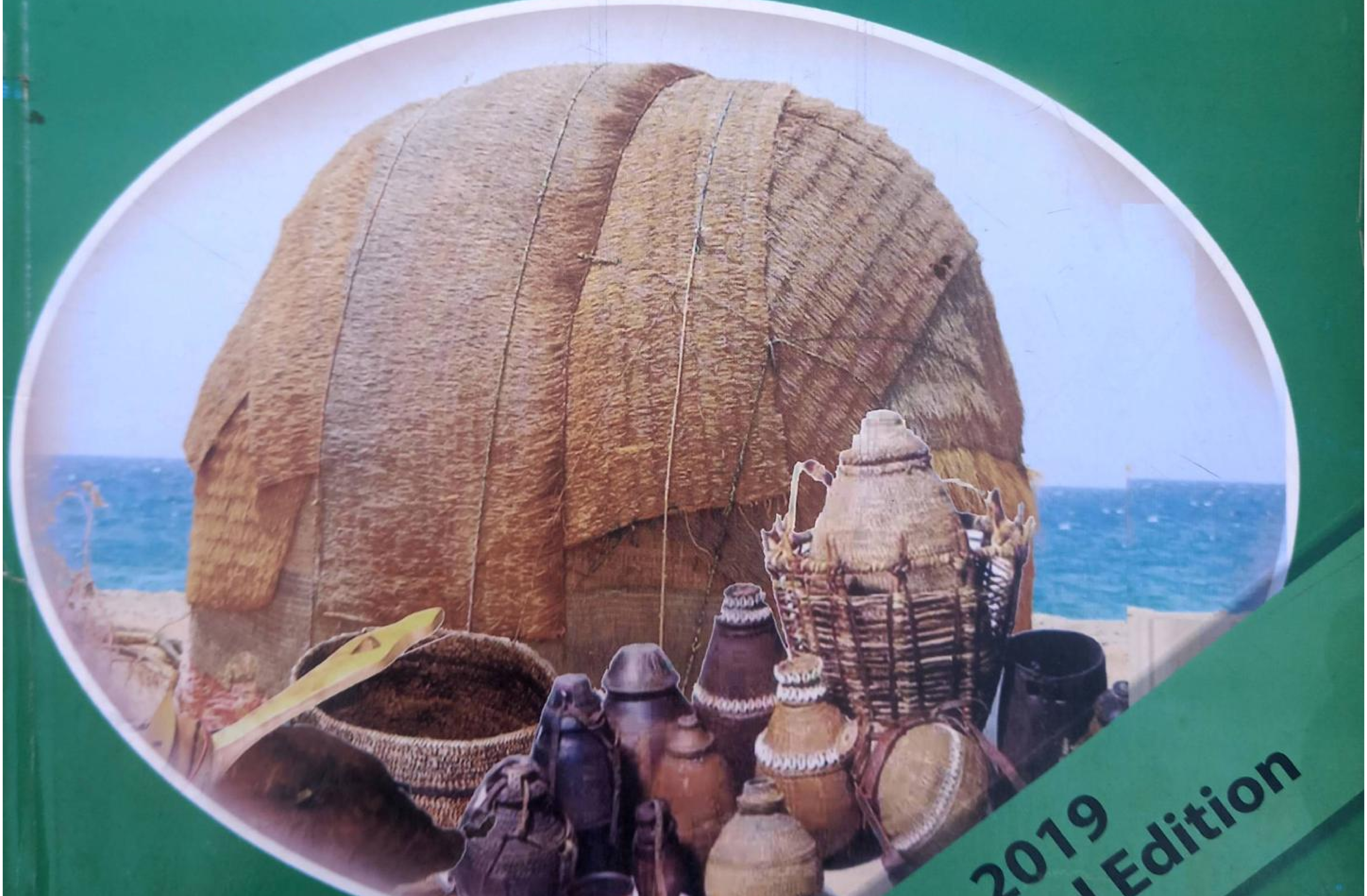

2019
Second Edition

Scanned by TapScanner

Jamhuuriyadda Somaliland
Guddida Imtixaanka Qaranka

Imtixaanka Shahaadiga ah ee Fasalka 8aad
Maadadda Af Soomaaliga

Republic of Somaliland

AF-SOOMAALI

Buugga Imtixaannada Iyo Jawaababahooda Ee Maadadda Af-Soomaaliga Dugsiyada H/Dhexe

Daabacaadii labaad 2019

All rights reserved. No part of this book can be reproduced, stored, recorded or transformed in any means, electronic, photocopying or otherwise without permission of the Somaliland National Examination and Certification Board.

First edition compiled by: **Mustafe Maxamed Cabdi (Baxnaan)**

Second edition compiled by: **Cabdirisaaq Maxamed Cabdillaahi Guuleed**

Scanned by TapScanner

Jamhuuriyadda Somaliland
Guddida Imtixaanka Qaranka

Imtixaanka Shahaadiga ah ee Fasalka 8aad
Maadadda Af Soomaaliga

REPUPLIC OF SOMALILAND

Preface

Administration of Somaliland national examination and certification board (SLNECB) authorized the compilation, production and publication of Somaliland national grade eight Somali examination books with simplified answers and solutions for Somaliland upper primary students. The contents of this book are based on the past national Somali examinations that are arranged in chapters. The production of this book came after a success through great and selfless effort, made by SLNECB and the teacher who compiled it.

This was necessitated by the tremendous needs of the whole Somaliland upper primary students in order that they get equal rights and experience in performing Somaliland national examinations in particular and the international exanimations in general. This is a comprehensive and up-to-date revision intended for grade eight students to practice and achieve its objectives as revision guide.

SLNECB, headed by Daud Ahmed Farah is extremely hopeful that all Somaliland students and teachers will enjoy using and utilizing these valuable books.

Daud Ahmed Farah

Chairman of Somaliland national examination and certification board

Scanned by TapScanner

Acknowledgement

Somaliland National Examination and Certification Board (SLNECB) is very grateful to the first edition compiler **Mustafe Maxamed Cabdi (Baxnaan)** and the second edition compiler **Cabdirisaaq Maxamed Cabdillaahi Guuleed** for their selfless effort in the compilation of Somaliland national grade eight Somali examinations and for answering all national Somali examination questions in a clear and understandable manner. SLNECB would like to thank **Muktar Awmuse Hassan (Cawil)** for his crucial role in organizing and improving this book. SLNECB would also like to thank **Mohamoud Abdullahi Khalif** for his overall designing and contribution to this book. In general, SLNECB would also like to appreciate any person who provided direct or indirect contribution and effort of typing, suggestions, encouragement and improvement of this book.

Scanned by TapScanner

TUSMADA BUUGGA

Cutubka 1 aad: Caddaalada Illaahay 2006 6
1.1. Goobo geli jawaabta saxda adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan 7
Cutubka 2 aad: Baaraandeg 2007 8
2.1. Goobo geli jawaabta saxda adoo adeegsanay sheekada kor ku xusan 9
2.2. Buuxi meelaha bannaan. 11
Cutubka 3 aad: Sigaarka 2008 12
3.1 . Goobo geli jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada sare 13
3.2. Ka jawaab su'aalahan kooban 15
3.3. Ka jawaab su'aalahan fidsan 16
Cutubka 4aad: Socdaalkii Xasan-yare 2009 17
4.1. Gali goobo jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan 18
4.2. Su'aalo kooban iyo su'aalo fidsan 20
5. Goobo gali aan curis lahayn 22
5.1. Goobo geli jawaabta ugu saxsan 22
Cutubka 6 aad: Dalxiis 2011 25
6.1. Goobaab jawaabta ugu saxsan adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan 26
6.2. Ku buuxi meelaha banaan ereyada ku jira sanduuqa. 29
6.3. Su'aalo kooban iyo su'aalo fidsan 29
Cutubka 7aad: Geel-badane lagu sheeg 2102 30
7.1. Goobaab jawaabta saxda adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan 32
Cutubka 8 aad: Xeerkii Maganta Soomaalida 2013 35
8.1. Goobaab jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan 36
8.2. weydiimo 41
Cutubka 9 aad: Fardaha Soomaalida 2013 42
9.1.Goobaab jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan 43
Cutubka 10 aad: Geela 2016 47
10.1: Goobaab jawaabta saxda ah adiga oo adeegsanaya sheekada kor ku xusan: 49
Goobo gali aan curis lahayn 2017 52
12. Tahriibkii Hanad 2018 56
Cutubka 13 aad: Maansooyin 59

©SLNECB

Scanned by TapScanner

Cutubka 14 aad: Maahmaahyo 71
Cutubka15 aad: Macnaha ereyada iyo lidkooda 78
Qaybta 1aad 78
Qaybta 2aad 78
Qabta 3aad 79
Qaybta 4aad 79
Qaybta 5aad 80
Qaybta 6aad 80
Qaybta 7aad 81
Qaybta 8aad 82
Qaybta 9aad 83
Cutubka 16 aad: Naxwaha: Dhisme-Afeedka 85
Qaybta 1aad (2005) 85
Qaybta 2aad 85
Qaybta 3aad 86
Qaybta 4aad 86
Qaybta 5aad 87
Qaybta 6aad 87
Qaybta 7aad 88
Cutubka 17 aad: Hees hawleedyo 92
Cutubka 18 aad: Curisyo 95
Cutubka 19: Jawaabaha imtixaanada 98
Cutubka 20 aad: Habka Loo Qoro Curiska 123
Dhammaad 126

Scanned by TapScanner

Cutubka 1 aad: Caddaalada Illaahay 2006

Laba haween ah oo kala da'weyn ayaa habeen wada fool qaaday. Mid ka mid ah ayaa waxay dhashay wiil bakhti ah, middii kalena waxay dhashay wiil fayow; midna cid kale lama joogin.Tii da'deedu weynayd ee ilmaha bakhtiga ah dhashay waxay si degdeg ah u xabaashay wiilkeedii bakhtiga ahaa; ka dibna waxay ku qabsatay tii wiilka fayow dhashay.

Murankoodii ayaa qoysaskii ku dhowaa maqleen. Intii ay labadoodiiba iyo wiilkii yaraa isku kaxeeyeen bay geeyeen meel nin gar yaqaanimo lagu tuhunsanaa joogay. Garsoorihii waxa uu yidhi, "Bal hadla aan idin maqlee". Labada dumar ahi way kala aftahansanaayeen; waxaana loo xukumay tii aan dhalin.Tii laga xukumay waxaa ay qaadan wayday wiilkeedii ay dhibka, walaaca iyo xanuunka foosha la soo martay oo naag kale sidato, lagana siiyey.

Waa ay samri wayday, gunuus, oohin iyo cabasho ay meel walba la tagtay ayaana ay joojin wayday. Waxaana ku dhacday hurdo la'aan.Marka hiqdeedii iyo hammigeedii laga yaabay ayaa dadkii deriska ahaa isla garteen in cid kale oo gartii dib u eegta loo geeyo. Waxaana loo geeyey nin waayo aragnimo, aqoon iyo xaqsoor lagu yaqiin. Garsoorihii markii uu hadalkii dhegeystey markhaatina waayey ayuu yidhi, "Mindi ii keena! Wiilkana midba dhinac ha qabsato, waan idiin kala goynayaaye".

Tii aan dhalin ee ku murmaysey ayaa dhinaceedii si degdeg ah ula booday iyada oo aan dareenkeedii waxba iska bedelin. Garsoorihii oo mindidii afka badnayd dul haya ayaa illayn beer waa belo'e tii dhashay iyada oo ilmo ka da'ayso kor u qaylisay oo tidhi, "Alla! iyada ha la siiyo intii la kala jari lahaa". Markaas ayey garsoorihii u caddaatay in tan ka naxday dhashay, waxaana uu siiyey wiilkeedii lagu haystey. Farxad iyo naxdin baa mar ku wada kulmay, waxayna dib ugu guulaysatay wiilkeedii muranka ku jirey ee xaqdarrada hore loogaga qaatay.Halkaas ayay tii kalena ceeb iyo gacmo madhan kala hadaaftey.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

1.1. Goobo geli jawaabta saxda adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan

1. Garsoorihii hore waxa uu wiilka siiyey:

B. Tii aan dhalin
T. Tii dhashay
J. Waa uu kala jeexay
X. Midna ma siin.

2. Labada haween ahi waa ay:

B. Kala da' waynaayeen
T. Isleekaayeen
J. Markhaatibaa kala furay
X. Labadooduba wiilka way wada dhaleen.

3. Waxa garta labaad loo baahday:

B. Markii tii wiilka dhashay samirtay
T. Markii tii wiilka dhashay samri wayday
J. Markii uu wiilka caatoobay uu aamusi waayay
X. Markii ay tii aan dhalin iska nacday.

4. Waxa ilmaha dhashay

B. Tii markii hore la siiyay
T. Ta ka naxday ee markii dambe la siiyay
J. Hooyo kale oo intii aanu dhalan dhimatay
X. Wax aan jirin bay ku doodeen.

5. "Beerow ba'" waxa loo ga jeedaa:

B.Beer baa baaba'ay
T. Naxariis darro
J. Waalidku ilmihiisa waa u naxariis badan yahay
X. Beer baryaya oo qaboobay.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

... waa Cigaal oo ina Shiidaad ahaa, nin kastaaba ha iska hadlee xikmaawi fiiro dheer ayaa uu ahaa. Waxa lagu xaman jiray fuleynimo. Laakiin waayadii dambe waa lagu xariiray. Inkasta oo uu sababo badan isku difaacay, haddana waa ay ka socon weyday.

Arrimo badan oo ay ka mid ahaayeen baraarkii uu la diday , ridii garo ee"Garo way na garanaysaa oo way na gaadaysaa" uu yidhi iyo sheekadan Damal ayaa ku caddeeyey ceebta fuleynimo. Waxa uu dedaalaba, degta ayaa uu u ritay fuleynimadii markii laga dayn waayey. Waxa keli ah oo u bannaan in uu xeelado iyo sababo raaciyo si uu u asturo ceebta if baxday.

Waxa uu dhuumaalaystaba, maalin ayaa uu geel la raacay wiil yar. Dhul hawd dam ah ayaa uu geelu daaqayey. Hore ayaa loo yidhi, "Xaska gaadahaa ugu jira iyo aar xabeebsamaye".Haddii cadceeddu gadiidka duhurnimo ka galgalatay asayna gaadhin casar ayaa aar yabladay hashii Damal dhalada uga baxay. Qaylada ayaa la isla oogsaday. Cigaal markuu milicsaday aarka shaashka leh iyo Damal oo isa saaran ayuu geed fooda geliyey. "Waar bahalku weynaa, weger Allow ila baxso, Damaleey waa inoo aakhiro, waa addii geel lagu maalo, haddii kale iska dhimo, dadka uun baan wax la abiye!" Galabtii ayuu geela ku soo carraabiyey baroortii Damal.

xii Damal dilay
dameer le'eg
ka daba weyn
ma daayow
u soo dayn
Damal dilay
arkaayo
giiraa !

oo ayro moholiya ahayd ayaa laga samri waayey. Aarkii oo la soo aa Cigaal qoortii lugaha loogu xidhay, xaar inta uu isku sii daayey yidhi, "Daruur qudhuntay baa igu da'day"

Scanned by TapScanner

2.1. Goobo geli jawaabta saxda adoo adeegsanay sheekada kor ku xusan

1. Cigaal waxaa lagu xaman jirey ....

B. Nin xigmadeed
T. Nin faan badan
J. Nin fuleynimo badan
X. Nin fiiro badan

2. Wallee nin kastaaba ha iska hadlee Cigaal ....

B. Faan u daa
T. Foolxumo u daa
J. Xigmad iyo xiniin u daa
X. Xigmad u daa

3. Waxa Cigaal loogu xariiray fuleynimada ....

B. Ridii garo iyo geesley kale
J. Baraarkii gordanaa, garo iyo Damal
J. Geesley garbisay iyo ido gordanaa
X. Gebi uu xoor kala dhacay iyo geedo qudhmay

4. Dhaaxuu difaacay fuleynimada ee waa ....

B. Laga deyn waayey
T. Laga dafiray
J. Loo dayn waayey
X. Laga deedifeeyey

5. Damal waxaa uu aarku dilay xilli ....

B. Ay gadiidkii duhur ahayd
T. Ay galab ahayd
J. Ay gadiidkii ka janjeedhsatay qorraxdu
X. Ay ahayd casar liiqa cadceeddu dhigtay

6. Waxa uu degta u ritay:

B. Ceebtii sokeeye
T. Fuleynimo saarnayd
J. Fagaare ka
X. Foolxumo

Scanned by TapScanner

7. In badan ayuu ka warwareegayey xil ceebi ka raacdo'e:

B. Waxa uu madaxa saaray maalintii Damal
T. Waxa uu madaxa sudhay maalintii uu is duuduubay
J. Waxa uu madaxa sudhay maalintii Siraw
X. Waxa uu madaxa saaray maalintuu dhuuntay

8. "Xaska gaadahaa ugu jira iyo aar xabeebsamaye":

B. Waa lo'da
T. Waa geela
J. Waa adhiga
X. Waa fardaha

9. Geelu maalintaa waxa uu daaqayey:

B. Hawd durdur ah
T. Dhul hodan ah oo buuraley ah
J. Bannaan lagu hoobtay
X. Hayjad cidla' ah

10. Aarka dilay Damal waa uu:

B. Gaajaysnaa
T. Dheregsanaa
J. Dhabadhabaysnaa
X. Dheelalowsnaa

11. Kaymaha jiqda ah iyo meelaha madow:

B. Carruurtu waa ay ku faraxdaa
T. Carruurtu waa ay ku foognaataa
J. Carruurtu waa ay ka baqataa
X. Carruurtu waa ay ka bogataa

12. Cigaal libaaxa hasha fuushan:

B. Si fiican ayaa uu isha uga buuxsaday
T. Si fiigo leh ah ayaa uu uga jeedsaday
J. Si fiiro leh ayaa uu u daawaday
X. Si feejigo ah ayaa uu u milicsaday

Scanned by TapScanner

13. Cigaal waxa uu u ku cataabay:

B. Weger waar bahalku waynaa

T. Weger waar bahalku xoog weynaa

J. Weger waar bahalku xoor weynaa

X. Weger waar ma dameer baa

14. Damaleey waa inoo aakhiro haddii:

B. Geel lagu maalo

T. Lo' lagu maalo

J. Ido lagu maalo

X. Riyo lagu maalo

15. Haddii kale iska dhimo dadka:

B. Uun baan wax ka qadin doonaaye

T. Uun baan wax la qabiye

J. Uun baan wax la cabayn doonaaye

X. Uun baan wax ka ceshan doonaaye

2.2. Buuxi meelaha bannaan.

1. Wixii Damal ....dilay....................................
2. Oo ka ....dabi weyn....................................
3. Soo ma ....alanyow....................................
4. Waan ....ar kanyo....................................
5. Waa il....guura....................................

Scanned by TapScanner

Cutubka 3 aad: Sigaarka

Dakhaatiirtu waxay had iyo jeer dadka sigaarka cabba kula taliyaan in ay iska joojiyaan cabbida sigaarka, laakiin aad bay ugu adag tahay in ay ka go'aan cabbida sigaarka .

Sababta ay dhakhaatiirtu dadka ugu diidayaan inay sigaarka cabbaan waxa ay tahay sigaarka waxa ku jira waxyaabo faro badan oo dadka caafimaadkooda halis ku ah. Waxaa ka mid ah waxyaabaha sigaarka ku jira maaddo madow oo loo yaqaan Daamur (Tar) oo marka qofku nuugo ku dhacda sambabbada, taas oo waxyeello u leh neefsashada, cunaha iyo qofkuna halis u yahay cudurka kansarka. Neefta loo yaqaano Kaarboon Monoksaydh waxa ay hoos u dhigtaa xawaaraha Ogsajiinta ee la falgala hab dhiska wareegga dhiigga. Sidaa awgeed, waxa la yaab leh dadku waxa uu u cabbo suntan ee ay naftooda halis u galinayaan.

Qaar ka mid ah dadka sigaarka cabbaa waxa ay jecel yihiin in dadka oo dhammi sigaarka wada iibiyaan, oo waxa ay dadka ku qanciyaan in uu sigaarku wanaagsan yahay oo uu qabow yahay, dadka aan cabbinna aanay ilbaxnimo lahayn . Sidaas darteed bay dhallinyaro fara badani raacday oo ay dhibaato u horseedday. Soomaalidu waxa ay ku maahmaahdaa, "Dhabbada yari dhabbada weyn bay kugu riddaa" taasi oo loola jeedo haddii qofku bilaabo caadooyin xun-xun in uu ku sii talax tegi doono.

Sigaarku dalkeenna si xad dhaaf ah ayaa uu uga buuxaa, oo dukaan walba waa lagu iibiyaa, aad baanu raqiis u yahay. Dawlado badan oo dunida ka mid ah ayaa cashuur xad dhaaf ah sigaarka dusha ka saara, cadaadis weyna saaray sidii loo dabar goyn lahaa, dhallinyaraduna isaga dayn lahaayeen.

Tusaale ahaan, dalka Ingiriiska oo ka mid ah dalalka sigaarka soo saara, waxaa baakidhka lagu iibiyaa lix Dollar in ku dhow, halka dalkeenna laga ga iibsado ka ugu sarreeya hal Dollar in ka yar. Dadka ku nool dalalka horumaray ee dunida waxa ay ogaadeen halista uu sigaarku leeyahay, sidaa darteed, waxa la mamnuucay in sigaarka lagu cabbo meelaha dadweynuhu

ku kulmaan sida dugsiyada, xafiisyada iyo baabuurta intaba.Waxaa jira dad aan sigaarka cabbin oo qiiqu afka iyo sanka ba ka galo marka sigaarka agtooda lagu cabbayo, kuwaasi oo loo yaqaanno sigaar cabbayaasha aan firfircoonayn.

Kuwaasi naftooda iyana sigaarku halis buu ku hayaa, oo waxaaba la odhan karaa waa ay ka halis badan yihiin kuwa sigaarka cabba.Runtii waa wax laga naxo marka uu aabbuhu guriga ku dhex cabbayo suntan iyada ah, Miyaanu ogeyn suntan qiiqa kasoo baxaysaa in ay carruurtiisa halis ku tahay, oo ay ka qaadi karaan cudurro halis ah oo sigaarka la xidhiidha.

Halista uu caafimaadka u leeyahay ka sakow, sigaarku waa cadowga dhaqaalahaaga, waayo lacag aad wax kale oo faa'iido leh siisan lahayd ayaa aad ku iibsanaysaa sigaarkan sunta ah. Waxaa kale oo ku jira walax kale oo daroogo ah oo loo yaqaanno "Nekatiin".Walaxda Nekatiinku waxa ay sii kicisaa dhiig karka.

Nekatiinku waxa kale oo uu siyaadshaa neefsashada iyo garaaca wadnaha, taas oo qofka u keenta dhibaato xagga wadnaha ah. Nekatiinku waa waxa qofka sigaarka ku ibtileeya, oo jeclaysiiya in uu sigaarka sii badsado.

3.1 . Goobo geli jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada sare

1. Dhakhtarradu waxa ay ugu digaan dadka:

B. In ay sigaarka marmar uun cabbaan
T. In ay joojiyaan sigarka cabbidiisa
J.In ay joogsadaan meesha lagu cabbo
X. In ay jiidhaan meesha lagu cabbo

2. Sigaarka waxa ku jirta walxo:

B. Sun ah
T. Sixin ah
J. Subag ah
X. Seed ah

Scanned by TapScanner

3. Kansarka waxa ka mid ah waxa keena:

B. Cabbitaanka sigaarka

T. Cabbitaanka soonka

J. Cabbitaanka subagga

X. Cabbitaanka sabiibka

4. Waddada yari waxa ay ....

B. Kugu riddaa waddo dhuuban

T. Kugu riddaa waddo weyn

J. Kugu riddaa waddo qaloocan

X. Kugu riddaa waddo wadiiqo ah

5. Cabbitaanka sigaarku waa:

B. Ilbaxnimo

T. Caado uun

J. Cudur

X. Ceeb

6. Sigaarku waxa uu ka mid yahay dalkeena:

B. Badeecadaha sii gabaabsiga ah

T. Badeecadaha naadirka ah

J. Badeecadaha buuxa

X. Badeecadaha laga mamnuucay

7. Cashuurta sigaarka waa:

B. Qaali dalkeena

T. Dhexdhexaad dalkeena

J. Jaban tahay dalkeena

X. Kolba si dalkeena

8. Dalalka wax ka ogaadey dhibaatada sigaarka:

B. Waxaa laga mamnuucay meelaha laysugu yimaado

T. Waxaa laga mamnuucay meelaha loo kaadi tago

J. Waxaa laga mamnuucay meelaha bannaan

X. Waxaa laga mamnuucay meel kasta

Scanned by TapScanner

9. Sigaar cabbaha aan firfircoonayn:

B. Waa ninka cabba hal midh ilaa shan

T. Waa dadka cabba shan ilaa toban

J. Waa dadka daanka dhiga

X. Waa dadka lagu ag cabbo

10. Sunta "Nekatiin" ee ku jirta sigaarku:

B. Dadka way nacsiisaa cabbitaankiisa

T. Dadka way nasisaa wadnahooda

J. Dadka way jeclaysiisaa cabbitaankiisa

X. Dadka way niyad jabisaa.

11. Haddii aad yaraan ku cabto :

B. Sigaarka waad dheeraan doontaa

T. Sigaarka koriinka iyo sanbabadoodaba waa uu dhibaa

J. Sigaarka carabiga ayaad xariif ku noqon

X. Sigaarka sidii nin weyn ayaa laguu qadarin

12. Immika dalkeena da'yartu wey :

B. Dhintey cabbida sigaarka

T. Joojiyeen cabbida sigaarka

J. May dhimin cabbida sigaarka marka loo eego sannadihii hore

X. Kordhiyeen cabbidda sigaarka

3.2. Ka jawaab su'aalahan kooban

1. Magacow cudurka laga qaado sigaarka?

Kan salka sanbabado..........

2. Sheeg talo dhakhtarku bixiyey?

in ay sigaar ka daayaan..........

Dadka sigaarka cabba waa in ay joojiyaan cabbidii..........

3. Muxuu dhakhtarku u ceebeeyey sigaarka?

Waxa uu halis ku yahay caafimaadka..........

waa wax xun..........

4. Maxaa la yidhaahdaa ninka la deggan reerka uu gabadha ka qabo?

Inan layaal..........

....

Scanned by TapScanner

5. Sheeg macnaha ereyga biyo-diid?

didan adg

3.3. Ka jawaab su'aalahan fidsan

1. b. Sheeg sababta uu sigaarku halis ugu yahay dadka?

sigaarka waa uu jira waa yaabo cafimadka ku halis sigaarku

t. Caddee inuu ku yahay sambabada halis sigaarku?

Nafta loo yagaan karbaan manoksayd gof kastoo cabo sanbabadii su waa ay cadaa

2. b- Sharax ka bixi sigaarka?

sigaarka waa daroogo halis ah oo cafimaadka ku halis

t. Tilmaan cad ka bixi sida ay xidhiidhka ula leedahay maahmaahdu sheekadan?

"Balo iyo buuri toona lama waayo"

Qofka haddii uu cadlay sto balwadah yar-yar waxay u horseedi karta mau gabatimo balwadaha ka sii

3. Sharrax buuxa ka bixi ujeeddada guud ee sheekadan?

waxa uu casharkan ka hadlay halis sigaarka

Scanned by TapScanner

Xasan Yare, waa arday dhigta dugsiga Hoose/dhexe ee tuulada Gorayo Cawl fasalka siddeedaadna ku jira. Xasan Yare, waxbarashada aad ayuu ugu dadaalaa, waxaana uu jeclaa oo caado ka dhigtay inuu sameeyo tijaabooyin uu kaga gungaadho sidii aqoonta uu baranayo ugu adeegsan lahaa nolosha, isla markaana ugu faa'iidaysan lahaa.

Xasan Yare waxa uu ka dhashay qoys beeraley ah .Baaxadda beertoodu waxa ay ka koobnayd, lix qooddi oo dherer ah, iyada oo ay qiyaasta halkii qooddi tahay laba iyo labaatan tallaabo.Waxaase ay sannad kasta tabcaan saddex marka loo qaybiyo meel ahaan, inta soo hadhana waxay u qoondeeyeen in lo'doodu daaqdo.

Xasan Yare waxa uu ku xeel dheeraa sida dibida loogu qodo beerta oo marka uu labadooda dibi ee Boorre iyo Xayle soo meeraro ee uu ku soo xidho qalabkii sida; harqoodka, irfida iyo marashida uu beerta ku qodayo, isla markaana ku luuqaynayo hees hawleedada beerta, dhallinyarada deegaanku aad bay u xiisayn jireen, waana ay ku soo ururi jireen.

Xasan Yare, waxa uu go'aansaday in uu fasaxa bisha ah ee teeramka hore ee dugsiga uu u tago eeddadii oo degenayd deegaanka degmada Qoryaale ee gobolka Togdheer si uu degaankaas aqoon uga soo korodhsado, una soo [b]arto carruurta ilma-abtiga yihiin.

[H]al caano maal bay ku qaadatay in uu Xasan Yare ku gaadho qoyskii Reer [D]ucaale, iyaga oo ku faraxsan aragtidiisa. Qoyska Reer Ducaale waxay [h]aayeen xoolo dhaqato laba tiro oo adhi iyo labaatan halaad oo geel ah [.].Sidii dhaqanka raacatadu ahaa markii xoolihii la xareeyay ayaa ardaagii [..] goglay Xasan Yare oo dhammaan qoyskii hareeraha laga soo [..]hiistay.Carruurta ay Xasan ilma-abtiga yihiin waa lix. Afarta wiil ee ugu [..]n roon waxay da'doodu u dhaxaysay 8 jir ilaa iyo 14 jir , labada hablood [u]gu yar yarina waa 3 jir ilaa 6 jir. Habeenkii hore is waraysi xiiso badan [..]saqbadhkii lagu gaadhay.

Scanned by TapScanner

Subaxdiina markii xoolihii la kala agaasimay ayuu Xasan codsaday inuu maalintaas innamada geela la foofiyo isaga oo xiisaynayay.Toddobaad markii uu la joogay ee si wacan u dersay nolosha reerka iyo deegaanka ayuu Xasan Yare, adeerkii Ducaale isaga oo goor fiid ah geela la mayracaya u soo jeediyey talooyinkan wax ku oolka ah.

"Adeer Ducaale, waxa jira laba nimco oo duleedkiina ah oo aad ka qatan tihiin" Ducaale oo horeba ula dhacsanaa fikradaha Xasan ayaa yidhi, "Adeer, maxay kala yihiin nimcooyinkaasi?"

Waa mide, halkan aan hadda joognaa waa meel masno ah oo beeraha ku fiican, in fursadaasi ay luntaana waa doqonniimo.

Waa tan labaade, degmadan reerku ag yaal ee Qoryaale, waxa ka furan dugsiyadii waxbarashada, in carruurta wax la baraana waa arin waajib ah, waana xuquuq ilmuhu leeyahay.

Ducaale aad ayuu ugu qushuucay taladii Xasan Yare, isla habeenkiina waxa si wada jir ah isula qaadaa dhigay dhammaan Xubnihii qoyska.Toddoba cisho ka dibna inantii ugu yarayd carruurta oo saddex sanno jirtay mooyaane, intii kale waxay u dareertay waxbarasho, dhulkii masnada ahaana waa la tabcay oo waxa ka soo biqlay hadhuudh.Labadii toddobaad ee ugu danbeeyey fasixiisa, Xasan waxa uu dadaal ka gaystay, sidii uu carruurta uga caawin lahaa farbarashada iyo sidii uu qoyska u fahamsiin lahaa aqoonta la xidhiidha beer qodaalka.

4.1. Gali goobo jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan

1. Xasan Yare aqoonta uu dugsiga ka barto waxa uu ugu dadaali jiray:

B. Si uu abaal marin ugu helo

T. Si uu imtixaanka ugu gudbo

J. Si uu ugu adeegsado nolosha

X. Si uu ugu farxo waalidka dhalay

©SLNECB

Scanned by TapScanner

2. Xasan Yare waxa uu ka soo jeeday:

B. Qoys beeralay ah
T. Qoys kalluumaysato ah
J. Qoys xoolo dhaqato ah
X. Qoys beer iyo xoolo ba leh

3. Qoyska Xasan Yare waxay tabcan jireen sannad kasta:

B. Saddex daloolow ka laba
T. saddex daloolow ka hal
J. Afar daloolow ka hal
X. Afar daloolow ka laba

4. Beerta Xasan Yare waxa ay baaxaddeedu leekayd:

B. 6 qooddi
T. 36 qooddi
J. 72 qooddi
X. 48 qooddi

5. Sababta ay dhallinyarada deegaanku u xiisayn jireen, marka uu Xasan dibida beerta ku qodayo waxay ahayd:

B. Isaga oo ku fiican waxbarashada dugsiga
T. Isaga oo aad u jeclaa beer qodaalka
J. Isaga oo lahaa laba dibi oo uu beerta ku qodo
X. Isaga oo xafid sanaa heesaha beer qodaalka

6. Sababta uu Xasan wakhtiga fasixiisa u tagay degmada Qoryaale, waxay ahayd:

B. Si uu waayo aragnimo uga soo korodhsado
T. Si uu usoo barto eddadii
J. Si uu uga soo helo dukaamaysi
X. Si uu wakhtiga fasaxa ugu soo dilo

7. Carruurta ay Xasan ilmaabtiga ahaayeen, waxay isugu jireen:

B. Afar hablood iyo laba wiil
T. Saddex wiil iyo saddex hablood
J. Afar wiil iyo saddex hablood
X. Afar wiil iyo laba hablood

©SLNECB
Scanned by TapScanner

8. Xasan waxa uu ku gaadhay Reer Ducaale wakhti dhan:
B. 24 saacadoood
T. 12 saacadood
J. 36 saacadood
X. 6 saacadood

9. Codsigii Xasan ee ahaa, inuu wiilasha geela la foofsho, ujeedada uu ka lahaa waxay ahayd:
B. Inuu helo fursad uu wiilasha kula sheekaysto
T. Inuu ka soo dhergo caano geel
J. Inuu soo korodhsado aqoon iyo waayo aragnimo
X. Inuu hawsha reerka ka qayb qaato.

10. Xasan waxa ku dhaliyay talada uu reerka siiyay:
B. Isaga oo ka naxay nolosha ay eddadii ku jirtay
T. Isagoo doonayay in qoysku nolol horumar leh ku tallaabsado
J. Isagoo doonayay in qoysku arko aqoontiisa
X. Isagoo arkay dayaca iyo macaluusha ka muuqatay caruurta

4.2. Su'aalo kooban iyo su'aalo fidsan

B. Su'aalo kooban.

1. Immisa tiro bay ka koobnaayeen xoolaha Ducaale?

~~laba iyo labaatan~~ ~~laba iyo~~ [illegible]

2. Qor laba arimood oo uu Xasan yare ka gaystay dadaal intuusan ka soo anba bixin Reer Ducaale?

In ay kaa faa'iidaysan dhaliso masnada ah ee [illegible]
In carruurta wax la baro

T. Su'aalo fidsan.

1. Xasan Yare laba talo oo wax ku ool ah ayuu siiyey reer Ducaale.

b. Ka bixi sharrax sida ay mustaqbalka labadaas talo ay saamayn ugu yeelanayaan nolosha qoyska?

Talada hore:

....

....

....

Scanned by TapScanner

5. Goobo gali aan curis lahayn

5.1. Goobo geli jawaabta ugu saxsan

1. Noocyada dhirta ee dhismaha loo isticmaalo waxa ka mid ah:

B. Dayibka, dhebiga, xamakowga
T. Baxarasaafka, qudhaca iyo gacayrta (gacayrada)
J. Maygaaga, dayibka iyo baxarasaafka
X. Qudhaca, galoolka iyo maroorada

2. Noocyada dhirta ee dawada loo isticmaalo waxa ka mid ah:

B. Morohda, dayibka iyo galoolka
T. Dacarta, waabayga iyo dayibka
J. galoolka, dacarta iyo maraaga
X. Dayibka, qabada iyo hohobta

3. Uga door meesha bannaan erayga ku habboon.

Laanta __________ baa ay fuusha shinbirtu:

B. Dheer tahay
T. Dheeraan
J. Dheereyn
X. Dheer

4. Noocyada dhirta ee laga sameeyo weelka waxa ka mid ah:

B. Maygaag, qabo iyo gob
T. Moroh, ubbo iyo qabo
J. Xagar, galool iyo qabo
X. Qabo, moroh iyo moxor

5. Baahida aasaasiga ah ee bulshada waxa ka mid ah:

B. Tv-yada iyo tilifoonada
T. Beeraha iyo dhismaha daaraha
J. Biyaha iyo caafimaadka
X. Waxbarashada iyo dayuuradaha

Scanned by TapScanner

6. Wakhti kaa tegay tiigsimaad ma leh dulucda maahmaahdani waa:

B. In waqtiga soo socda laga faa'iidaysto

T. In waqtiga ku dhaafey aad gadaal ka buuxiso

J. In wakhtiga uu soo noqdo

X. In wakhtigu ku dhaafey uuna u soo noqoneyn

7. Ereyga **sidig** macnihiisu waa

B. Hasha nirigteedu dhimatey ee haraga lagu maalo

T. Hasha aan sida fudud loo maali karin ee dhibta badan

J. Hasha nirig aaney dhalin lagu tolo

X. Hasha hebedka ah ee nirig kastaa ay jaqdo

8. Macnaha areyga **haaneed** waa:-

B. Dhinaca ay nirigtu hasha ka jaqdo

T. Dhinaca midigta ee hasha laga liso

J. Dhinaca uu ka liso ninkaa aan sidin hadhuudhka [gorofka, hadhuubka]

X. Dhinaca hasha lagala galo hadhuubka [gorofka, hadhuubka]

9. Ereyadan kuwee baa magacyo ah:

B. Tag, joog iyo baso

T. Jiifaa, yey iyo loox

J. Jiifey, seexday iyo cunay

X. Seexo, toos iyo jiis.

10. Ereyadan sanduuqan ku jira waa:

Kayga, kiisa, kooda, keeda, keenna, kuwooda, iyo kuweenna

B. Magaca – u – yaal lahaansho

T. Magaca – u – yaal tilmaameed

J. Xidhiidhiyaal

X. Meeleeyayaal

11. Faa'iidooyinka luuqadda waxa ka mid ah:

B. Ku wada xidhiidhka iyo is maan-dhaaf

T. Isku raali gelinta iyo is-af-garan waaga

J. Ku cabbirka af-kaarta iyo fikrad is-weydaarsiga

X. Ku dhalinta khilaaraafaadka iyo samaynta naqshadaha.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

12. Deriskaagu waa ilaalo aan laguu diran. Ujeeddada maahmaahdani waa:

B. Deriskaagu waa cadaw

T. Deriskaagu waa kuu ciidan

J. Deriskaagu waa diradiraale

X. Deriskaagu waa ogyihiin xogtaada

13. Xabagta malmalku waxa ay ka baxdaa geedka la yidhaahdo :

B. Dhiddin

T. Moxor

J. Galool

X. Xagar

14. Sababta malmalka guryaha loo dhigtaa waxa weeyi :

B.Maska ayaa jecel urtiisa

T. Maroodiga ayaa ka xanaaqa

J. Martida ayaan la soo marin

X. Maska ayaa ka carara urtiisa

15. Caadooyinka guurka ee sii dabar-go'aya waxa ka mid ah :

B. Heerin

T. Dumaal

J. Geed –fadhiisi [Ardaa-dhig]

X. Xigsiisan

Scanned by TapScanner

Meelaha kale ee ay soo mareen ... geedkii sare ka xoolaha loo foofiyo oo sidii dhuxusha looga shidanaayey idlaaday, waxa ay arkeen galoolkii oo gurmo go'an laga dhigay iyo dhirtii damalka ahayd oo geed-geed qudhac ah oo teel-teel ahi ka hadheen.

Waxa kale oo ay la dhaygageen deegaanka laftiisa oo aan dugsi waxbarasho ku oolin markii ay ogaadeen. Waxa ay ka doodeen sidii loo daryeeli lahaa deegaanka iyo sidii wax looga qaban lahaa dhirta sii dabar go'aysa ee dhuxusha lagu idleeyey.

"Biyo koday u dhacaan hadalna danbuu u go'aane" aqoon korodhsigii deegaanka iyo dal-xiiskii kolkii ay dhamaysteen waxa ay la kulmeen odayaashii iyo maamulkii deegaanka miyiga, halkaana ardeydu waxa ay uga soo jeedisay hadalo talooyin iyo mahad celin isugu jira.

Talooyinkii ardeydu soo jeedisay kolkii ay qaateen maamulkii deegaanku, waxay ku kala baqooleen ballan iyo in ay isu soo noqdaan kal dambe si ay u ogaadaan sida ay uga midho dhaliyeen talooyinkii ay soo jeediyeen.

6.1. Goobaab jawaabta ugu saxsan adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan

1. **(Cirku waa uu tusan yahay) waxa looga jeedaa:**
   - B. Cirku daruur baa uu leeyahay
   - T. Cirku caad baa uu leeyahay
   - J. Cirku siigu leeyahay
   - X. Cirku daruur malahayn

2. **(Naqii hore) waxa looga jeedaa:**
   - B. Rayskii hore
   - T. Ramadkii hore
   - J. Roobkii hore
   - X. Sannadkii hore

3. **Guure waxa uu ahaa:**
   - B. Mid ka mid ah odayaashii deegaanka
   - T. Mid ka mid ah waalidka dugsiga
   - J. Mid ka mid ah odayaasha dal-xiiska
   - X. Mid ka mid ah odayaasha dalka

Scanned by TapScanner

4. (kal-dambe) waxa looga jeedaa:

B. Subax dambe
T. Saadaal dambe
J. Sannad dambe
X. Salaad dambe

5. (Xareeddu mulacyeysay) waxa looga jeedaa:

B. Daad ku jiifsaday
T. Daad ku qaatay
J. Daad ku qooyey
X. Daad ka soo rogmaday

6. (Dhulka doogsaday) waxa looga jeeda:

B. Dhulku barwaaqoobay
T. Dhulku balaadhay
J. Dhulku basaasay
X. Dhulku boodhoobay

7. Sidka geelu waa:

B. Saddex boqol iyo saddex habeen
T. saddex boqol iyo sagaashan habeen
J. Saddex boqol iyo soddon habeen
X. Saddex boqol iyo siddeetan habeen.

8. (Hor-weyn) waxa looga jeedaa:

B. Geela dhalay
T. Geela gudhay
J. Geela waaweyn
X. Geela irmaan

9. (Faraqa laalaadisay) waxa looga jeedaa:

B. Xaynka jiiday
T.Ubax yeelatay
J. Curub laalaadisay
X. Caleemo cusub bixisay

10. Meelaha ardeydu ay dal-xiiska ku soo mareen waxa ka mid ahaa:

B. Beeraha
T. Buuraha
J. Balliyada
X. Dhirta

11. (Teel-teelka) waxa looga jeedaa:

B. Dhir badan
T. Dhir kala fog fog
J. Dhir cufan
X. Dhir la'aan

Scanned by TapScanner

12.(Carro-san) waxa looga jeedaa:

B. Dhul beerashada ku fiican
T. Dhul dalxiiska ku fiican
J. Dhul daawashada ku fiican
X. Dhul dabbaalashada ku fiican

13. (Gurmo go'an) waxa looga jeedaa:

B. Dhirtii oo la gubay
T. Dhirtii oo la daaqay
J. Dhirtii oo la daawaday
X. Dhirtii oo la jaray

14. Xilliga ardeydu dal-xiiska ay u baxeen waxa uu ahaa:

B. Xagaa
T. Kaliil
J. Gu'
X. Jiilaal

15. Dal-xiisku ardeydu waxa uu ahaa:

B. Mid ay ka faa'iidaysteen ardeydu
T. Mid ay ka faa'iidaysteen deegaankii
J. Mid ay ka faa'iidaysteen macalimiintu
X. Mid ay ka faa'iidaysteen labada dhinacba.

Scanned by TapScanner

6.2. Ku buuxi meelaha banaan ereyada ku jira sanduuqa.

Kaneeco	Sigaarka	Qalanjo	Malaariya	Hays

1. Qalanjo waa maroodiga dhedig
2. Cudurka ay keento kaneecadu waxa la yidhaahdaa Malaariya
3. Sigaarka waa buuri sun ah
4. Qalooca kuruska geela waxaa layidhaahdaa Hays ayuu leeyahay
5. Duumadu waa cudur ay keento Kaneeco

6.3. Su'aalo kooban iyo su'aalo fidsan

1. Qor afar faa'iido oo ay soo korodhsadeen ardaydii dal-xiiska ku tagtay deegaanka miyiga ?

waxaay soo bartee guruxdaxoolaha dhirka iyo dhudegaanka miiguree yahay wakutiga gu'ga laguJiro

2. Ka faallood dhibaatooyinka iyo dayaca ay ku soo arkeen ardaydu deegaanka miyiga, adiga oo mid mid uga faaloonaya ?

Cutubka 7aad: Geel-badane ...

Warfaa waxaa uu ahaa Ina Warsame Geeddi, wuxuuna ku dhashay meel hawd guntii ahayd oo harooyinka aad uga durugsanayd.Iyada oo ay beeshu guri-baqwaaqo deggan tahay, duqeydu shir iyo sheeko ku baraad la'dahay.Dhalinyaraduna xarrago iyo haasaawe guryaha dhexdooda temeshlaynayaan ayaa uu jiilaal dillaacay.Qaydaradii biyuhu waa ay gudheen, baadna wuu qallalay, xoolihii dulin baa ku dhashay.Dad iyo duunyana waxa ay nafta kula eerteen dhacarasho.Dhaanku waxa uu dhixi jirey lix caano-maal oo dhalan-dhool ah.Inkasta oo dhoon-horaaddada iyo dhoon-dambeeddada la soo dhaamiyona, kolleyba dhiillo harraad baa la qabay.

Warfaa habeen "koxdin awr" buu dhashay, kolkiiba dhibaatada adduun ayuu la kowsaday.Dhibta iyo omoska jiilaal ka sokow reerku xoolo badan ma lahayn, sidaa darteedna wiilku daryeel fiican ma helin.Hal sanno markii uu jirey, ayaa uu aabbihii hooyadii furay. Inkasta oo inay curadkeeda qaadato ku dadaashay, haddana hangool buu Warsame wiilkii kaga reebay. Iyada oo dereen-wadayaasha iyo dubaaqaba ka murugaysan, jaaqdii ilmaheeduna xanuun iyo caloolyow ku sii kordhisay, iyada oo dhaqaaq joogsanaysa, haddana sidii ay cidi u naxariisanayso waxay dib soo jalleecdaba, waxa ay ka dhaqaaqday beerkeedii iyo baradeedii intaba.

Gurigii intaan laga guurin, ayaa uu Warsame aqalkii madoobaa iyo oohintii ilmaha u adkaysan waayey.Waxa uu tebay dugsigii iyo daryeelkii sida uu Warfaa naaskii hooyadii iyo goshii ay huwin jirtey u waayey.Caloolyow iyo isciilkaambi baa Warsame la soo dersay. Waxa uu goostay in uu bal mar labaad guursado.Waxa uu gabdhihii beesha joogay ilaalada ka meeriyaba, waxa uu galabtii dambe la kulmay inan awr carraabineysey. Waxa ay soohaneysey xadhig geeddi ahaa, oo ay rabtey in ay caws ka samaysato, goshana waxay ku sidatay maydhax, xidhmo maadh ahna waa ay xambaarsanayd. Maro saddex qayd ah, boqor darayo muus ah iyo dhacle xabbad-qaad leh ayay inantu ku jookhnayd.Intaa waxa weliba usii dheeraa, qool cunnaabi ah iyo jijimo. Warsame inta uu gabadhii isla taagey bu

Scanned by TapScanner

bariidiyey ka dibna wuxu ku yidhi ; "Naa waxaan ku weydiiyey, awrtu gurigee bay ku carraabaysa?" Inta ay geed dhafaruur ah dhinaca kale sidii qof dhuumaalaysanaya ka martay ayey ku tidhi; "Oo adigu yaad rabtey" Intii aanu jawaabin, bay indhaha hoos u rogtay, oo ay daymo xishood ilqoodha Warsame kaga xadday.

Inta uu labada lugood is dhaafsaday, hangool uu siteyna taageertay buu isaga oo qosol dhoolla caddayna yidhi; "Haweenow, idinku ilaa Xaawiyo Aadan ma jikaar uun baydun wadi?" jawaab kama uu sugin, geedkii dhinacii ay ka taagnayd inta uu ugu wareegay, ayuu fool-ka-fool gabadhii isu hor taagay, oo dhammaanteed kor iyo kal isha ka meeriyey, dhexda madagta ah, ilkaha dhayda ah iyo cirridka dhuxusha ah, baa dhammaantood dhaayihiisa soo jiitay. Sanqaroorka toosan, sunniyaasha geeraaran iyo sansaanka wejigeeda nin arkay mooyaane, nin kale loogama sheekayn karo.Dhaygag iyo amakaag isaga oo dhabannada haysta, welina aanay sheeko iyo haasaawe badani u kala bixin bay yeedhi dhinaca bari ka baxday. "Naa Cambarooy, maxaad awrta u soo carraabin wayday ee kugu dhacay?" Warsame oo wadnuhu fugtaa hayo, ogaadeyna in ay gabadhu Ina Samatar Oogle ahayd iyo Cambaro oo firkanaxsan baa midba gees u dhaqaaqay.

Warsame ileen xoolo ku filan ma lahayne, inta uu xigtadii ku dhex dhacay buu yidhi; "Waar inaan gabadhii hore kala tagnay waad la socotaan, ninkii Warfaa Yare na tunka kuma sidi karo, immika iyo haddana, in aan Samatar Oogle la xididaa baan damcay, xoolana waad i og tihiin, laba arrimood wax ha la igala qabto". "Waa ta hore'e, Samatar Oogle ha la iila geed-fadhiisto, waa ta dambe'e, gabadh ha la igala yarad bixiyo."Iyada oo lagu dhaliilay in ooridiisi hore xilkas darro uu ku furay, wax ma dhaqdena yahay, ayaa markii hore in aan wax kaalmo ah loo geysan la goostey. Hase yeeshee Kulane oo nin duq ah oo dad wadeenna ayaa ku taliyey; "Waa in aan maanta Warsame baahida lagaga tegin ee wax la taro".

"Waar bowdyo rag maalinba mid baa qaawane, ninkaa gebagebeeya" Arrintii waxa la sii gorfeeyaba, in Warsame gacan la siiyo buu go'aankii ugu dambeeyey noqday.

Scanned by TapScanner

7.1. Goobaab jawaabta saxda ah...

1. Warfaa waxa uu ku dhashay:

B. Meel ka mid ah magaalada Burco
T. Meel ka mid ah magaalada Boorama
J. Meel ka mid ah magaalada Hargeysa
X. Meel hawd guntii ah

2. "Beeshu waxa ay ku baraad la'dahay" waxa looga jeedaa:

B. Waxay ku maqan tahay
T. Waxay ku mashquulsan tahay
J. Waxay ku minowsan tahay
X. Waxay ku maadsataa

3. Dhallinyarada oo xarrago iyo haasaawe guryaha dhexdooda temeshlaynaysa :

B. Ayaa jiilaal ballaadhay
T. Ayaa jiilaal balanbaliyey
J. Ayaa jiilaal dilaacay
X. Jiilaal baxay

4. Warfaa wuxuu dhashay :

B. Koxdin-Geel
T. Koxdin-Diin
J. Koxdin-Cawo
X. Koxdin-Awr

5. Dhibaatada iyo omoska jiilaalka ka sokow :

B. Reerku xoolo ma lahayn
T. Reerku xoolo badan ma lahayn
J. Reerku xoolo yar ma lahayn
X. Reerku xoolo iyo lacag ma lahayn

6. Warsame Aabihii wuxuu hooyadii furay :

B. Hal sano markii uu jirey
T. Hal habeen markii uu jirey
J. Hal sano iyo maalin markii uu jirey
X. Hal sano iyo bil markii uu jirey

Scanned by TapScanner

7. Warsame aqalkii madooba iyo oohintii :

B. Ayaa uu ka baqay
T. Ayaa uu u adkasyan waayey
J. Ayaa uu maqlay
X. Ayaa uu diiday

8. Warsame waxa uu goostay :

B. In uu bal mar labaad guuro
T. In uu bal mar labaad guureeyo
J. In uu bal mar labaad guursado
X. In uu bal mar labaad gudoomo

9. Warsame waxa uu galabtii dambe la kulmay :

B. Inan awr carraabinaysay
T. Inan awr carraynaysay
J. Inan awr seetaynaysay
X. Inan awr daajinaysay

10. Inantu waxay soohanaysay :

B. Xadhig gaaban
T. Xadhig galool ah
J. Xadhig gumar ah
X. Xadhig geeddi ahaa

11. Warsame inantu :

B. Way ka xanaaqday
T. Way ka xishootay
J. Way ka xidaaraysatay
X. Way ka xoolo dhaqatay

12. Warsame ooridiisi hore :

B. Xil-kas-daro ayuu ku furay
T. Xanuun ayuu ku furay
J. Xilo-jacayl ayuu ku furay
X. Xilo-xumaan ayuu ku furay

Scanned by TapScanner

13. Warsame waxa uu taageertay :

B. Hub uu sitey
T. Harag uu sitey
J. Hangool uu sitey
X. Hadhuub uu sitey

14. Kulane waxa uu ahaa :

B. Nin duq ah oo dad wadeen ah
T. Nin doqon ah oo dumar badan
J. Nin dabeecad xun oo doqon ah
X. Nin degan

15. Kulane waxa uu ku taliyey :

B. In aan baahida lagaga tegin oo la tudho
T. In aan baahida lagaga tegin oo wax la taro
J. In aan baahida lagaga tegin oo la tiiriyo
X. In aan baahida lagaga tegin oo la toosiyo

16. In Warsame gacan la siiyo :

B. Ayaa go'aankii hore noqday
T. Ayaa go'aankii dhexe noqday
J. Ayaa go'aankii noqon waayey Safarka Iyo
X. Ayaa go'aankii u dambeeyey noqday.

Scanned by TapScanner

Cutubka 8 aad: Xeerkii Maganta Soomaalida 2013

Dadkii Soomaalida ahaa ee qarnigii 19-aad noolaa kumay faanayn gaadiid dheereeya oo ay isugu tagaan. Gaadiid faras iyo rakuub dhaafsiisan may lahayn, hase ahaatee waxba iskumay seeganayn.

Baabuuro iyo dayuurado yaan la haysan oo ha la kala fogaadee war baa la isu hayey. Beelo kolba xasaradi dhex gasho ha la ahaadee, haddana xidid iyo qaraabo ayaa la ahaa.Waa la isu socon jiray oo lama kala seerrayn. Saqiir – gawrac maalintii aanu jirin, waa la is bixin jiray, oo waa la is ammaan gelin jiray. Fadaqa **(fidmo wade)**yeelkiise , xeer iyo dhaqan ayuu dadku lahaa oo wax ku kala qaadan jiray.

Ganacsi aan lacag la aqoon ayaa lagu macaamili jiray oo xeebaha iyo dhulka ka fogi xidhiidh bay lahaayeen. Geyiga soomaalidu degto intiisa badan Saaxil baa magaalo u ahayd. Doonyo shixnadan oo Hindiya iyo dalalka Carbeeb laga soo raray ayaa ku soo xidhan jiray.Maxay sidaan?Timir, dhar, irbado dharka lagu tosho iyo badeecooyin kale oo waagii la joogaba raacatadu bandarrada uga baahan tahay.

Ganacsatada reer Saaxil waxa ay badeecadahaas ku rari jireen awr rag gadhka hayo oo (KABADHE) loo yaqaan oo imaatinkooda la dhowraayo oo laga dhursugaayo. Safarradaas oo tegi jiray miyiga xeebaha ka durugsan, si waxa ay sidaan ugu soo beddeshaan baalka goroyada, malmalka, gadh-ceesaanka, gaashaammada iyo hadba wixii reer Saaxil abdo u leh ee ay dibedda u dhoofsanayaan amaba ay lafahooda u doonayaan.

Is dhex markaasi ma tabaalo la'ayn.Dadku godobo raagay ayuu kala qabaa. Ciidamo qabaa'ilka u dhexeeya oo ammaanka qofka iyo hantidiisa dhowraa ma jirin. Dawlad uu dhagar-qabuhu ka baqaa iyaduna dalka kama abuurnayn. Haddaba yaa u damiin ah ninka Saaxil kasoo safra ee deegaamada ka durugsan u soo kicitama? Ruuxa iyo xoolihiisa tolka ayaa difaacoodu saarnaa. Ninka tolkiisii ka yimid ee badeecadda baahida loo qabo

©SLNECB

Scanned by TapScanner

beelaha kale la dhex- gooshaaya yaa haddaba looga cabsanayaa oo daraaddii lagu nabad-gelinayaa?

Soomaalidii hore arrintaas iyada ah kamay il duufin. Waxay u soo rogeen wax "MAGAN" la yidhaahdo oo ka mid ah tiirarka ugu waaweyn ee xeerkeenii hore ku taagnaa. Ninka safarka ahi kolkii uu Saaxil ka soo ambabaxo wuxuu soo sheegan jiray deegaanka uu ku socdo nin magac ku leh. "Hebel buu safarkaygu ku socdaa" ayuu odhan jiray.Hebelkaas oo ka mid ah ragga awoodda iyo maamuuska ku leh tolka uu safarku maalintaas ku socdo.

Hebelkaas oo kale waxay maradu ka dhacdaa, inantiisuna ku guur weydaa marka ninmagan u ah la dilo ama safarkiisa la dhaco ama waxyeelo la gaadhsiiyo, dabadeedna wuu ka gardhigan jiray oo geeri ka xigi jiray.

Maganta wax la yeelaa waxa ay ahayd dhalleeco iyo bar madow oo ku ooli jirtay qoyska ama ninka la magansaday ee magantiisa bixin waayey. Su'aashu se waxay tahay yaa magan noqon jiray?Waxa noqon jiray safarka, inan-la-yaalka xididkiisa la deggan,martida caawa kuusoo hoyatay ee ardaayadaada jiifta iyo ergeda kuu soo socdaashay ee qardoofooyin hore oo idin kala dhex yaalay meel-isla-dhigiddooda kuugu soo cago dhigatay.

8.1. Goobaab jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusa

1. Soomaalidii hore arrintaa iyada ah (Kamay il-duufin) waxa looga jeedaa

B. May aqoonin
T. May ka tashan
J. May ka habaabin
X. May ku degdegin

2. (Isdhex markaasi ma tabaalo la'ayn) waxa looga jeedaa

B. Ma dhaqaale la'ayn
T. Ma dhaqaale badnayn
J. Ma dhegxumo la'ayn
X. Ma dhibaato la'ayn

Scanned by TapScanner

3. **Waxa lagu macaamili jiray**
   B. Ganacsi aan lacag la aqoon
   T. Ganacsi aan suuq lahayn
   J. Ganacsi aan saylada lahayn
   X. Ganacsi aan cashuur lahayn
4. **Saqiir – gawrac maalinta aanu jirin**
   B. waa la is dili jiray
   T. waa la is ammaani jiray
   J. waa la is ammaan gelin jiray
   X. waa la is xoogi jiray
5. **" wixii reer saaxil abdo u leh" waxa looga jeedaa**
   B. Wixii Reer Saaxil faa'ido u leh
   T. Wixii Reer Saaxil laga dhaxlo
   J. Wixii Reer Saaxil faa'ido u leh
   X. Wixii Reer Saaxil loo dhoofiyo
6. **Geyiga soomaalidu degto intiisa badan**
   B. Boorama ayaa magaalo u ahayd
   T. Burco ayaa magaalo u ahayd
   J. Badhan ayaa magaalo u ahayd
   X. Saaxil ayaa magaalo u ahayd
7. **Dadkii soomaliyeed ee qarnigii 19-aad noolaa gaadiidkoodu waxa uu ahaa**
   B. faras iyo baqal
   T. faras iyo rakuub
   J. faras iyo dameer
   X. faras iyo baabuur
8. **"Bandarrada" waxa looga jeedaa:**
   B. Magaalooyinka
   T. Maagalada Saaxil
   J. Magaalada Hargaysa
   X. Miyo iyo magaalo

©SLNECB

Scanned by TapScanner

9. **Ragga ganacsatada ah waxa loo yaqaanay**
   B. kabadhe
   T. kalkaaliyayaal
   J. kabadhle
   X. Karinle
10. **Beelo kolba xasaradi dhexgasho ha la' ahaadee**
   B. Xidid iyo qaarabana waa la'ahaa
   T. Xurmo iyo xeerba waa la' ahaa
   J. Xididna waa la'ahaa
   X. Xeer iyo xaagaanna waa la'ahaa
11. **"lama kala seerrayn" waxa looga jeedaa**
   B. Lama kala fogayn
   T. Lama kala oodnayn/lama kala xidhayn
   J. Lama kala badnayn
   X. Lama kala qarsoonayn
12. **Ninka safarka ahi kolkii uu Saaxil kasoo amba-baxo**
   B. Wuxuu soo sheegan jiray deegaanka uu ku socdo nin magac ku leh
   T. Wuxuu soo sheegan jiray gudoomiyaha golaha deegaanka
   J. Wuxuu soo sheegan jiray xog hayaha deegaanka
   X. Wuxuu soo sheegan jiray magaca qoyskiisa
13. **Baabuuro iyo dayuurado yaan la haysan oo ha la kal fogaadee**
   B. War la isuma hayn
   T. War lama kala qaadan jirin
   J. Warbaa la isu hayey
   X. War iyo wacaal la isuma hayn
14. **"Hebelkaas waxay maradu ka dhacdaa" waxa looga jeedaa**
   B. Waxay maraud ka madhataa
   T. Waxay ceebi raacdaa
   J. Waxay dhibaato ku dhacdaa
   X. Waxay maradu ka yaraataa

Scanned by TapScanner

15. **Maganta oo wax la yeelaa waxay ahayd**

B. Bar ku ooli jirtay qoyska ninku ka dhasho

T. Bar ku ooli jirtay qof kasta

J. Bar madow oo ku ooli jirtay qoyska ama ninka la magansaday

X. Bar madow oo ku ooli jirtay qoyska ama qofka la dhacay

16. **Ciidamo qabaa'ilka u dhexeeya oo ammaanka qofka iyo hantidiisa dhawraa waagii hore**

B. Way jiraan

T. Way jireen

J. Ma jiraan

X. May jirin

17. **Ninka magantiisa haddii la dilo**

B. Inantiisa lama guursan jirin

T. Inantiisa lama gelbin jirin

J. Inantiisa lama gardaadin jirin

X. Inantiisa lama gooli baadhi jirin

18. **Ruuxa iyo xoolihiisa waxa difaaci jiray**

B. Tolkiisa iyo deriskiisa

T. Tolkiisa iyo ciidanka ammaanka

J. Tolkiisa iyo inamadiisa

X. Tolka

9. **Safarradu waxa ay tegi jireen**

B. Miyiga xeebaha ka durugsan

T. Magaalooyinka xeebaha ka durugsan

J. Magaalooyinka iyo miyiga

X. Magaalooyinka

. **Fadaqa yeelkiisu dadku wuxuu kala lahaa**

B. Xeer uu xoolaha ku qaybsado

T. Xeer hoosaad aan qornayn

J. Xeer iyo dhaqan uu wax ku qaybsado

X. Xeer iyo xaagaan

Scanned by TapScanner

21. **Ergadu waxay ka mid tahay**
   B. Madax dhaqameedka
   T. Maal gabeenada
   J. Maganta
   X. Muruq maalka

22. **Gadh-ceesaanku waxa uu ka mid ahaa**
   B. Safaradu waxyaabihii ay badeecaddooda ku soo bedelan jireen
   T. Safaradu waxyaabihii ay iibin jireen
   J. Safaradu waxyaabihii ay amaahan jireen
   X. Safaradu waxyaabihii ay jeclaayeen

23. **Martidu waxa ay ka mid tahay**
   B. Maatida
   T. Maganta
   J. Madax- dhaqameedka
   X. Muruq-maalka

24. **Safaradu ninka ay soo sheegtaan waxa uu ahaa**
   B. Nin tolkiisa magac ku leh
   T. Nin tolkiisa ugu xoolo badan
   J. Nin tolkiisa ugu xoog weyn
   X. Nin tolkiisa ugu xarago badan

25. **" la dhex gooshay" waxa loog jeedaa**
   B. La dhex fadhiya
   T. La dhex taagan
   J. La dhex socda
   X. La dhex jiifa

26. **"kuugu soo cago- dhigatay" waxa looga jeedaa**
   B. Kuugu timid
   T. Kuugu soo carartay
   J. Kuugu soo fadhiisatay
   X. Kuugu soo carrawday

Scanned by TapScanner

27. Tiirarka waa weyn ee xeerkeenii hore ku taagnaa waxa ka mid ahaa

B. Madax dhaqameed ka
J. Maganta
T. Muruq maalka
X. Magta

28. Ninku reerka uu ka guursado haddii uu I dego waxa loo yaqaan

B. Xidid
J. Xurmo
T. Xigaalo
X. Inan la yaal

29. " Doonyo shixnadan" waxa looga jeedaa

B. Doonyo madhan
J. Doonyo gaabiya
T. Doono dheereeya
X. Doonyo buuxa

30. Ninka maganta usoo hayataa la ' dilaa haddii uu yahay nin tolkiisa maamuus ku leh

B. Waa la eedi jiray
J. Waa la ammaani jiray
T. Waa lala dagaalami jiray
X. Waa lala doodi jiray

8.2. weydiimo

1. Qor waxyaabihii safaradu ay ku soo bedelan jireen badeecadahooda?

....

....

2. Muxuu ahaa xeerkii Magantu?

....

....

3. Yaa noqon jiray Maganta?

....

....

Scanned by TapScanner

Cutubka 9 aad: Fardaha Soomaalida – 2013

Waxa la yidhi oday fardo dhaadhi ah oo indhoole ah iyo wiil uu dhalay baa is raacay goor habeennimo ah iyaga oo doonaaya in ay fardo soo dhacaan ama xadaan, waxay wataan labo jare, waxay yimaaddeen xero wegan fardo ahi ku jiraan, raggii lahaana aqallada hurdaan.

Odaygii baa wiilkii ku yidhi, " Maandhow guulayso oo xerada gal waxaad fardaha dhexdooda ka eegtaa faras Baroor ah, jilbo madow oo badhtamaha xerada taagan." Inankii baa yidhi," Aabbe waa hayaa". Maandhow jaraha inoogu qabo. Odaygii baa haddana inankii ku yidhi," Maandhow bal waxaad eegtaa faras isna afarta jilib madow,Baroor ah, oogada cad oo xerada raarteeda dambe taagan oo oodda qoobka ku xoqaaya". Inankii baa yidhi,"aabbe kaana waan hayaa". Maandhow isagana jaraha inoogu qabo.

Labadii faras bay la bexeen, cabaar kolkay socdeen ayaa odaygii inankii ku yidhi," Maandhow meel dixi leh ina gee aan fardah mirnee.

Siday fardihii u miraynayeen ayaa inankii odaygii ku yidhi," Aabbe waagii dhaw yahay". Kolkaasuu ugu jawaabay " Aabbe meel dareemo leh ina gee aan fardaha ugu luqluqnee". Dabadeedna waxa fardihii la geeyay meel dareemo leh.Kolkaasuu inankii yidhi," Aabbe waagii baa baryay". Odaygiibaa haddana yidhi," u kaadi farduhu dixi bay mirteene , dareemada hays kaga rogaane. Waagii baa baryay , qoraxdii baa soo baxday, fardihiina way xasileen inankiina odaygii buu la yaaban yahay. Raggii fardaha laha aroortii bay dareemeen in xalay fardihii la bawd furay, jarahaa la booba kolkaasaa raadkoodii lagu dhacay.

Inankuu iyo aabbihii iyaga oo barqinkii labadii faras weec-weecinaaya ay sheedda la iska arkay. Odaygii iyo inankii labadii faras bay kala fuule cagahay wax ka dayeen, raggii fardaha lahaana way ka daba tageen.

Cabbaar haddii la is eryanaayey ayuu inankii gadaal eegay kolkaasuu yi Aabbe laba faras oo cad cad baa fardaha ina eryanaaya u soo horree

Scanned by TapScanner

Kolkaasuu odaygii ku yidhi,'' faraska caddi waa Qaaje oo cadceedda wax kuma arkee xagga qorraxda inoo jeedi''.

Sidii odaygii sheegayay ayey noqotay. Labadaasina way hadheen, sidii oo kale haddii loo daba socday ayuu haddana inankii gadaal eegay oo yidhi, '' Aabbe waxa soo muuqda laba faras oo Xamarro ah'', kolkaasuu odaygii yidhi,'' Maandhow xamarku dhirta kama baxo ee kaynta inagu du ''. Labadaana kayntii baa reebtay.Barqadii hadday tahay ayuu haddana inankii meel fog ka arkay laba faras oo Ashkirro ah, kolkaasuu haddana odaygii yidhi, '' Maandhow Ashkirka dhagaxa ayaa u darane xagga buurta inoo leexi''. Sidii bay noqotay, mar dambe oo ay duhur dabadii tahay ayaa waxa soo baxay labo la mid ah kuwii ay fuushanaayeen oo laba Baroor ah.

Kolkaasuu odaygii haddana yidhi, '' Maandhow cagta u rog ninkii intuu xalay Dixi miray, waaberigiina Dareemo ugu luqluqay ayaa ku lehe. Sidii odaygii sheegay bay arrintii ku dhammaatay.

Labadii farasna way la baxsadeen iyaga oo raggii raacdada ahaana habaaska ku reebay.

9.1.Goobaab jawaabta saxda ah adoo adeegsanaya sheekada kor ku xusan

1. Jaruhu waa:

b) Qalab beeraha lagu qodo.

t) Qalab berkedaha lagu qodo

j) Qalab fardaha lagu fuulo

x) b iyo j

2. Faraska aan kaynta ka bixin waxa la yidhaahdaa:

b) Faras cad

t) Faras madow

j) Faras Casuus ah

Scanned by TapScanner

3. Faraska aan dhagaxa marin waxa la yidhaahdaa:

b) Bulaale

t) Ashkir

j) Caynab

x) Dhammaan

4. Faraska aan cadceeda wax ku arkin waxa la yidhaahdaa :

b) Xamar

t) Walhad

j) Ashkir

x) Qaaje

5. Faraska fardaha ugu dheereeya waxa la yidhaahdaa :

b) Baroor

t) Xamar

j) Ashkir

x) Midna

6. " Fardo dhaadhi" waxa looga jeedaa :

b) Fardo fuul

t) Fardo yaqaan

j) Fardoole

x) Dhammaan

7. Arrin waliba waxay u dhacday :

b) Sidii odaygu sheegay

t) Sidii ay rabeen

j) Si lama filaan ah

x) Dhammaan

8. Guushii waxay raacday :

b) Raacdadii

t) Raggii fardaha dhacay

j) Raggii fardooleyda ahaa

Scanned by TapScanner

9. Faraska jilbaha madow ee oogada cad waxa la yidhaahdaa :

b. Baroor

t. Ashkir

j. Xamar

x. Midna

10. "Wegan fardo ah waxa looga jeedaa" :

b. Boqol faras

t. Boqol iyo konton faras

j. Fardo dhawr ah

x. Fardo wanaagsan

11. Inankiyo aabbihii waxay ahaayeen :

b. Fardooley

t. Tuug

j. Geesiyaal

x. b iyo t

12. Odaygu wuxuu ahaa :

b. Indhoole

t. Waayeel

j. Fariid

x. Dhammaan

13. Dixidu waa qayb ka mid ah :

b. Cawska

t. Caanaha

j. Geedaha qadhaadh

x. Geedaha hadhka leh

14. Dareemadu waa qayb ka mid ah :

b. Midhaha

t. Caleenta

j. Cawska

x. Dhammaan

Scanned by TapScanner

15. " in fardha la bawd furay'' waxa looga jeedaa :

b. In ooddii fardaha la guray
t. In ooddii fardaha la boobay
j. In ooddii fardah la saaray
x. Dhammaan

16. Raggii fardaha lahaa waxay hurdeen :

b. Ardaayada
t. Aqallada
j. Xeryaha
x. b iyo t

17. Odayga iyo inanku xilliga ay fardaha dhacayeen waxay ahayd :

b. Goor galab ah
t. Goor habeennimo ah
j. Goor aroor ah
x. Dhammaan

18. " habaaska ayaa lagu dhaafay " waxa looga jeedaa :

b. Boodhka ayaa lagaga tegay
t. Bacadka ayaa lagaga tegay
j. Siigada ayaa lagu aasay
x. b iyo j

19. " Fardihii way xasileen'' waxa looga jeedaa :

b) Fardihii way dhergeen
t) Fardihii way carareen
j) Fardihii way daaqayaan oo socodkii bay joojiyeen
x) Dhammaan.

20. Odaygii iyo inankii waxa ay wateen :

b) Laba jigre
t) Laba jidib
j) Laba jare
x) Dhammaan.

Scanned by TapScanner

Cutubka 10 aad: Geela

2016

Marka dhaqanka soo jireenka ah ee Soomaalida laga hadlayo, geelu waa qaniimada ugu qiimaha badan ee nolosha Soomaalida.Waxyaabaha kuu caddaynaya ama aad ka dheehan karto qiimihiisu waxa weeye, iyada oo geela loo adeegsado halbeegga magta dadka iyo xaqidda nabarrada.

Sida aynu ka war qabno Bani-Aadamka waa waxa ugu karaamada badan noolaha Illaahay abuuray.Haddaba, qofkii la dilo magtiisa waxa lagu qiyaasaa geela.Sidaa si la mid ah, qofkii nabar culusi gaadho, isagana magdhawga xubinta nabarku gaadhay waxa lagu xaqaa geel, waxaana loo adeegsadaa ereyada kala ah (hal, laba halaad iyo hal daloolkeed iwm) iyada oo lagu salaynayo hadba baaxadda nabarka iyo waxyeellada uu u leeyahay jidhka dhibbanaha. Magdhawga iyo xaqidda aynu ka hadlayno waxa had iyo jeer la kaashadaa culimada aqoonta u leh Diinta Islaamka.

Marka qoys cusub la dhisaayo, Soomaalidu waxa ay [illegible]abiaha ka bixin jir[illegible]n oo ay ku xididi jireen geela, waxa kale oo la raacin jiray fardaha iyo qoriga.

Geela waxa kale oo aynu [illegible] dhaqaale.Sababta oo ah waxa aynu u dhoofinnaa dalalka dibedda, gaar ahaan dalalka Carabta.

Geela waxa aynu ka helnaa hilib aynu cunno iyo caano aynu cabno. Caanaha geelu wxa ay caanaha oo dhan kaga duwan yihiin iyaga oo oolli kara muddo dheer oo toddobaadyo gaadhaysa, isla markaana la cabbi karo.

Geelu sidiisaba waxa uu ka unkamaa qurbac iyo nirig.Qurbacu marka uu koro waxa uu noqdaa awr, nirigtuna hal.Sida xoolaha kale ee aynu dhaqanno ayaa geelana loo jecelyahay in uu u bato dheddig.Sababtuna waxa weeye xagga taranka iyo manaafacaadka.

Sideedaba geelu waxauu magaca geel ku sifoobaa marka la xerriyo oo gooni loo saaro. Geelu markaa waxa uu leeyahay awr baarqab ah, nin mas'uul ah iyo ugu yaraan wiil dabadhoon ah. Awrka baarqab waxa lagu xulaa

©SLNECB

Scanned by TapScanner

qoodhnimadiisa iyo hidde raaca.Ereyga qoodhnimo waxa looga jeedaa qurux, qotan iyo meel joogsi.

Sababta oo ah awrka baarqab waxa shuruudahaa loogu xidhayaa tafiir ayaa laga rabaa. Geela had iyo jeer waxa loogu magic daraa hasha dhashay oo waxa la adeegsadaa ereyga ah (Dir heblaayo) tusaale ahaa Dir Maytiir.

Neefafka reeruhu haystaan ee aan la xerrin looguma yeedho gee lee waxa la yidhaahdaa "Halo". Halahaas waxa xero looga oodaa meel meel aan reerka ka dheerayn oo muuqata.

Awrka baarqabka ah ee geela lagu daro, marka uu si fiican u koro waxa geela lagu sii daayaa marka uu ugu yaraan (6-7) jir yahay.Qaalinta geela ahi waxa ay ku rintaa celcelis ahaan 6 sanno in kasta oo ay ku rimi karto 5 sannadood.

Nirigta iyo qurbacu illaa ay ka gaadhayaan hal iyo awr waxa jirta marxalad u dhexaysa oo la yidhaahdo "Aaran".Qaalinta geela ahi marka ay rinto waxa sidkeedu yahay 13 bilood oo u dhiganta 390 habeen.

Hasha neef ay uurka ku sidday marka uu ka soo dhaco isaga oo aan xilligiisii gaadhin lama yidhaahdo hashu waa ay dhicisay, waxa se la adeegsadaa erey u gaar ah geela oo ah (Hashu waa ay cabaad dheeraysay). Hashu uu ilmuhu ka dhintay si aanay u gudhin oo caanaha looga maalo laba hab ayaa la adeegsadaa:

- In maqaar lagu tolo, taas oo macnaheedu yahay haraggii neefka ka dhintay oo lagu qasbo in uu ilmaheedii yahay oo marka la hor dhigo candhadeeda la salaaxo si ay u godlato, ka dibna ay maggawdo oo sidaa caanaha lagaga maalo.
- In neef kale lagu sidko qurbac iyo nirig midka uu doono ha ahaadee oo ay hashu sidaa ku ahaato mid irmaan oo caanaha laga maalo.

Scanned by TapScanner

10.1: Goobaab jawaabta saxda ah adiga oo adeegsanaya sheekada kor ku xusan:

1. Geelu waxa uu ka unkamaa:
   - b. Hal iyo tulud
   - t. Hal keliya
   - j. Qurbac iyo nirig
   - x. Qaalin

2. Caanaha geelu waxa ay ooli karaan:
   - b. Muddo dheer oo sannado gaadhaysa
   - t. Muddo dheer oo toddobaadyo gaadhaysa
   - j. Muddo dheer oo qarniyo gaadhaysa
   - x. Muddo dheer oo bil gaadhaysa

4. Geelu waxa uu ka mid yahay:
   - b. Ilaha dhaqaale ee dalkeenna
   - t. Ilaha dhaqaale ee deriskeenna
   - j. Ilaha dhqaale ee dibedda
   - x. Intaba

5. Ereyga (hal daloolkeed) waxa uu ka mid yahay:
   - b. Ereyada lagu kala qaato xaqa ee loo adeegsado geela
   - t. Ereyada lagu kala qaato xaqa ee loo adeegsada dadka
   - j. Ereyada lagu kala qaato xaqa ee loo adeegsado gammaanka
   - x. Ereyada lagu kala qaato xaqa ee loo adeegsado lo'da

6. Halbeegga magta dadka iyo xaqidda nabarradu waa:
   - b. Lo'da
   - t. Fardaha
   - j. Doolarka/lacagta
   - x. Geela

7. Neefka geela ah had iyo jeer waxa loogu magic daraa:
   - b. Hasha dhashay
   - t. Awrka dhalay
   - j. Reerka
   - x. Sida ay noqoto

Scanned by TapScanner

8. Nirigta iyo qurbacu ilaa ay noqonayaan hal iyo awr waxa jirta da' u dhexaysa oo la yidhaa:
   b. Horwey
   t. Eeloweyn
   j. Gaane
   x. Aaran
9. Awrka baarqab ah waxa geela lagu daraa marka ay da'diisu tahay:
   b. Ugu yaraan 9 ilaa 10 jir
   t. Ugu yaraan 6 ilaa 7
   j. Ugu yaraan 12 ilaa 15
   x. Intaba
10. Hashu marka ay dhasho ilmo aan sidkiisu gaadhin waxa loo yaqaan:
   b. Hashu waa ay dhicisay
   t. Hashu waa ay cabaad dheeraysay
   j. Hashu waa ay tebisay
   x. Intaba
11. Hasha marka ilmuhu ka dhinto si aanay u gudhin waxa loo adeegsadaa laba ha boo kala ah:
   b. In maqaar lagu maalo ama nirig kale lagu sidko
   t. In la xidho
   j. In la gudhiyo
   x. Intaba
12. Qaalinta geela ahi waxa ay ku rintaa ugu yaraan:
   b. 9 ilaa 10 sanno
   t. 8 ilaa 9 sanno
   j. 5 ilaa 6 sanno
   x. Midna
13. Awrka baarqabka ah ee geela lagu darayo waa:
   b. La xushaa
   t. La xidhaa
   j. La xareeyaa
   x. La xaraashaa

Scanned by TapScanner

14. Hashu marka ay rinto waxa uu sidkeedu yahay:
    b. 13 bilood
    t. 12 bilood
    j. 9 bilood
    x. Sannad
15. Sidiisaba geelu waxa uu magaca geel ku sifoobaa:
    b. Marka uu reerka joogo
    t. Marka la xerriyo ee gooni loo saaro
    j. Marka uu iib baxaayo
    x. Marka uu irmaan yahay
16. Geelu waxa uu leeyahay:
    b. Awr baarqab ah iyo oday
    t. Rag agaasiama
    j. Awr baarqab ah, nin mas'uul ah iyo wiil dabadhoon ah
    x. Midna
17. Marka qoys cusub la dhisayo Soomaalidu waxay hablaha ka bixin jireen:
    b. Geel
    t. Gammaan oo keliya
    j. Qori keliya
    x. Intaba
18. Magdhawga iyo xaqidda nabarrada had iyo jeer waxa la la kaashadaa:
    b. Waalidka
    t. Dhibanaha
    j. Dacwaysanaha
    x. Culimada
19. Geela waxa aynu u dhoofinaa:
    b. Dalalka Carabta
    t. Dalka Itoobiya
    j. Dalka Hindiya
    x. Intaba
20. Awrka baarqabka ah waxa la gu soo xulaa:
    b. Midabkiisa
    t. Qoodhnimadiisa
    j. Dhererkiisa oo keliya
    x. Intaba
21. Ereyga qoodhnimo waxa looga jeedaa:
    b. Dherer
    t. Midab
    j. Geesinimo
    x. Qurux, qoton iyo meel j

©SLNECB

Scanned by TapScanner

11. 1: Goobaab geli jawaabta saxda ah:

1. Xeer-beegti waa:
   - b. Guurti
   - t. Garyaqaan
   - j. Nabaddoon
   - x. Isimmo
2. "Wadhaf dayn laga xooray " waxa looga jeedaa:
   - b. Dhagax la tuuray
   - t. Shiid
   - j. Wadhaf jar laga tuuray
   - x. Intaba
3. Ereyga (Le'day) macnihiisu waa:
   - b. Laayay
   - t. Seexday
   - j. Baaqday
   - x. Dhintay
4. Ereyga (Maalley) macnihiisu waa:
   - b. Xabag madow oo ka timaadda geedka maraaga
   - t. Dharkaynka
   - j. Malaxda
   - x. Halis
5. "Macnihiyo ujeeddadu. Si aanay mergi u noqon
   Mindi-roortu ugu dhicin. Bal aan jaro makaabbaha"
   Meerisyadan waxa tiriyay:
   - b. Xasan Sheekh Muumin
   - t. Xasan Qawdhan
   - j. Xasan Ganay
   - x. Hadraawi

©SLNECB

Scanned by TapScanner

t. Magac u yaal lahaansho
j. Magac
x. Yeele

7. Ereyga inoo qeexa wax kasta oo la sameeyo waxa loo yaqaan:
   b. Qodob
   t. Magac
   j. Fal
   x. Falkaab

8. Erey kasta oo caddeeya sida ay wax u dhaceen waxa la yidhaa:
   b. Falkaab
   t. Fal-magudbe
   j. Magac
   x. Sifo

9. Ereyga raaca magaca waxa loo yaqaan:
   b. Sifo
   t. Fal
   j. Yeele
   x. Tilmaame

10. Ereyga sheega meesha falku ka dhacay waxa loo yaqaan:
   b. La yeele
   t. Yeele
   j. Meeleeye
   X. Falka

11. "Umal iyo adoo gaajo qaba oo col ku eryaayo"

   Ereyga (Umal) macnihiisu waa:

   b. Kulayl
   t. Ummul
   j. Cadho
   x. Shiddo

Scanned by TapScanner

12. Aadan Galaydh waxa uu dhalay:

b. 20 inan
t. 12 inan
j. 15 inan
x. 10 inan

13. Koofil waxa la dilay:

b. Sannadkii Dulmadoobe
t. Jidbaale 1912[kii]
j. Daratoole 1911[kii]
x. 1913[kii]

14. "Rogaalkuu giraangirin ogaa gocanayaa mooyi"

Meeriskan macnihiisu waa:

b. Waxaan tebayaa sidii uu wax u dili jiray
t. Waxaan tebayaa sidii uu isu giraangirin jiray
j. Waxaan tebayaa sidii uu u ordi jiray
x. Waxaan tebayaa sidii degdegga ahayd ee uu cadowga u weerari jiray

15. "Cartan dhuurta kooraha markuu kor ugu laalaayay"

Meeriskan macnihiisu waa:

b. Cartan markii uu faraska heenseeyay
t. Cartan markii uu heensihii faraska geedka dusha ka saaray
j. Cartan markii uu xanaaqay
x. Cartan markii uu dhuurta dusha ka fuulay

16. "Gar leexsan, Gacan gudhan iyo Guddoon jilicsan"

Saddexdaa arrimood waxa ay nusqaan ku yihiin:

b. Culimada
t. Siyaasiyiinta
j. Odayaasha
x. Madaxda

Scanned by TapScanner

17. "Laba fadhiga ayay ku wanaagsan tahay":
    b. Lo'da iyo idaha
    t. Dumarka iyo duunyada
    j. Dumarka iyo dabka
    x. Dayaxa iyo cadceedda

18. Laba ayaa xoolaha dhiqi kara:
    b. Lixdan jir taajir ah iyo laba jir carruur ah
    t. Lixdan jir caydh ka baqaya iyo laba jir ul ka baqaya
    j. Labaatan jir iyo lixdan jir
    x. Intaba

19. Ereyga "Awaare" waxa la mid ah:
    b. Bootaan, boodh, habaas iyo bus
    t. Siigo, duf, dambaaburo
    j. Boodh, ufo, gaydh
    x. Intaba

20. "Mijo-haadle" ereygan macnihiisu waa:
    b. Daruur weyn
    t. Daruur dhuuban oo dhulka ku dhow oo hoortay
    j. Daruur casar
    x. Lugo dhuuban

Scanned by TapScanner

Cutubka 13 aad: Maansooyin

1. Buuxi meerisyada hoosta ku qoran meelaha bannaan (Imtixaankii 2005)

b) Gorayadu ilmaheeda ....
Aboodigu ku laayaa ....
Ilaxidhoo ammaanbay ....

t) .... Aradaduu mirtaa buu
Cadowgu ku ugaadhaa Aboorkuna dudumadaan
Aragnay buu dhistaayoo ....

j) Kala awran labaduye ....
Asluubtay isku dhaafeen ....
Itaal in uu ka roon yahay ....

2. Tixahan soo socda su'aalaha la xidhiihda ka jawaab (Imtixaankii 2005)

Dadkaa heegada is geeyay. Dadkaa haqab-beelka gaadhay.Hubqaad kaga dayo miyaa?Ninkaa buurta roobku helayee.Gunteeda ka heesayow.Figteedaa nolol habboon.

b. Abwaanku muxuu innagu tirtirsinayaa ama ka hadlayaa?

....

....

t. Maansadanla magic baxday (Hayaan) yaa curiyay?

....

j. Qofka dantiisa loo tilmaamo ama loo asteeyo maxaa ku habboon inuu yeelo?

....

....

Scanned by TapScanner

x. Meerisyadan ama tixaha ... faahfaahi?

Markii hore candhuuf baan ahaa caano oo kale
Markii xigay casaan dhiig ah oo cad iyo jiidh yeeshay
Markii xigay calooshii haween baan dhex carcararaayay

....

....

....

....

(Imtixaankii 2007)

3. Su'aalo kooban

b. Maxaa lagu dagay Yackoo?

....

....

t. Wakhtigii la tiriyey gabayadii Silsiladda Xaydha maxaa inoo gaadiid ahaa?

....

j. Xirsi Caamir subag sidee ah ayuu keenay?

....

....

x. Laba gadiid waa intee?

....

Kh.Xirsi Caamir maxaa uu u watay gaadiid ahaan?

....

Sharrax baydkan:

Nin wixii hungurigiisa maray hiifay waa qadafe

....

....

Sheeg saddex arrimood oo fardaha loo adeegsan jiray?

....

....

Scanned by TapScanner

s. Sheeg sababta loogu adeegsan jiray?

....

....

Sh. Intee nooc ayaa subagga xooluhu u kala baxaa?

....

....

(I) Kala saar oo midba gaarkiisa uga hadal subagyada kala duwan?

....

....

....

....

dh. Qaddarin sideeya ayaa gacalku mudnaa?

....

....

(i) Anfaco gacalka la siinaayo sidee iyo xaaladdee loo maamuli jiray?

....

....

(ii) Xirsi Caamir sidee ayaa uu u galay nimankii Reer Aadan?

....

....

C. Falanqee fidmada Weerar Cali Geelle ka dhex riday kooxdii socdaalka ku jirtay?

....

....

....

(i) Maxkamadee qaaday gartii?

....

....

(ii) Sidee loo qaaday gartii?

....

....

....

Scanned by TapScanner

6. **Hilib iyo maakhirba waa heli karayseene**

(i) Waa maxay maakhirku? Sidee iyo xaggee laga helaa?

....

....

....

(ii) Waxa baydka ku cad in la hagraday caddee tabashadooda?

....

....

7. Ka bixi sharrax buuxa dulucda macne ee tixahan hoos ku qoran
(Su'aashani waxay ku timi imtixaanadii2008,2012,2014)

Hadduu geed engego xaabadaa lagu idlaystaaye
Mid yar oo iniintiisa ah baa soo awaal baxa'e
Isagaa anfaaciga hadhkiyo oodda kaafigay e
Dadkana odaygu goortuu ka baxo iyo islaantiisu
Ubadkooda hadha baa tabcoo aayatiin hela'e

....

....

....

....

....

5. Sharrax ka bixi tuducan heesta ah **(Imtixaankii 20**

Hooyooy la'aantaa Higaad lama barteenoo
Hadal lama kareenoo Ruux aanad habinooo
Kolba aanad hees iyo Hoobay ku sabinoo
Hawshaada waayaa Hanaqaadi maayee

....

....

....

Scanned by TapScanner

6.Sharax ka bixi saddexda shay ee abwaanku ku matalay faraskiisa? (Imtixaankii 2009)

Gammaan waa kala waare
Wehadow orodkiisu
Wadhaf dayn laga xooriyo
Taarka laysku war qaadiyo
Ma waayeenka shukaantoo
Wanaag loogu qabtaa

....
....
....
....

7. Sharax sida uu farasku ugu dhigmo labada nooc ee uu barbar dhigay gabyaagu?(Imtixaankii 2009)

Warisow midabkiisu
Cirka oo wadhanaayoo
Wahabkii laga qaadiyo
Ma waagoo sagliyaa

....
....
....
....
....

8. Sharax waxa uu tixdan uga jeedo gabayaagu?(Imtixaankii 2009)

Haddii aan lingaxo oo qalbiga lahashada u diido
Oo aanan luunkaba ka rogin lur ima gaadheene

....
....
....
....

Scanned by TapScanner

9. Akhri tixdan ka dibna ka jawaab su'aalaha ka dambeeya?(Imtixaankii 2010)

Af Xakame karkabadii u ay iyo kulaylkiiye
Ka dambee Caluu yidhi intuu Kaaha guursadaye
Kii kalena kaalweyn u tumay karina waabay'e

(i) Caddee aanada uu galay Af-xakame waxa ay ahayd?

....

....

....

(ii) Sifee sida kibirka uu u waxyeeleeyo cida ku kacda?

....

....

....

10. Akhri tixdan ka dibna ka jawaab weydiimaha ka dambeeya(2010)

Marka aad nin himilada, hilin toosan mariyoo
Siideyn hoggaankoo , hawlaha qorsheeyoo
Hir markii la gaadhaba, ku labaad hillaadshoo
Haga maatidiisoo, la hiigsado dhashaabaa
Hooyo lagu xasuustaa.

b). Tibaax waxa looga jeedo himilada?

....

....

....

t). Tusaale ka bixi dulucda macne ee ku jira tuducan hoos ku qoran?

Hir markii la gaadhaba ku labaad hilaadsho

....

Scanned by TapScanner

11. Akhri meerisyadan hoose oo ka jawaab waydiimaha la xidhiidha (Imtixaankii 2011)

Ruuxaad hagaysiyo usha nimaad u haysaa,
hilin toosan weligii , ka habaabi maayee,
hooyooy addoomuhu halkay maanta joogaan
adigaw horseedee.

i. Maxaa looga jeedaa **hilinka toosan?**

....

ii. Sharrax sida hooyadu ugu horseedo aadamaha nolosha horumarka leh?

....

....

....

12. Tacliin aabbahay wuxuu i baray tooyad soo godale **(Imtixaankii 2012)**
Tiska oodda iyo baan aqaan tirada xoolaha'e
Intii aan tuldaha jaanwadwaday rag iga tooreeye

i) Waa maxay gabyaagu waxa uu ka calaacalayaa?

....

....

....

13. Gudcurkiyo cadadu waa walaal kalase guul roone**(Imtixaankii 2012)**
Gaadiid la dhaanshuu ahaa gibil ma daadshiiye
Guraduu na wada saari jiray gocanayaa mooyi

(i)Falanqee dulucda macne ee ay xambaarsan yihiin tuducyadan baroordiiqda ah?

....

....

....

14. Faaraxaw rafashadaydii iyo hurdo la'aantaydii xalay markaan dermada ... seexday jidhiidhicadii jidhkayga ku roortay. Cuntadii la' iisoo dhigay waxa... afka u saariwayay.**(Imtixaankii 2013)**

i. Qor tuducyo u dhigma sharraxan kor ku xusan " xusuuso gabaygii baroordiiq"?

....

....

....

15. Sida koorta yucub oo la sudhay koromo buubaal ah **(Imtixaankii 2013)**

Ama geel ka reeb ah oo nirgihii laga kaxaynaayo

Ama beelo kaynaan ah oo kor u hayaamaaya

Ama habar kurkii keli ahaa lagaga kawsiiyay

(i). Falanqee waxa uu abwaanku uga jeedo "kurkii keli ahaa lagaga kaw siiyay"

....

....

....

16. Waxay tidhi dhulyahaw eheladaa malaha eemaane **(Imtixaankii 2013)**

Illaaleeyay oo dunida way ugu illiitaane

Iyagaa ablayda isu sita eebo xoogbane

(i) Si kooban u sharrax macnaha tuducyadan?

....

....

....

....

17. Ragganimo aayar heli waaye nimaan tacab u marin**(Imtixaankii 201**

(i) U qor dhismaha meeriskani sida uu saxa ku yahay?

....

Scanned by TapScanner

18. Xalay kololo'aygii ma ledin kaamil reeruhuye (Raage Ugaas)
(i) Sheeg sababta uu u ledi waayey abwaanku?**(Imtixaankii 2014)**

....

....

....

19. Kallixiiba baan leeyihiyo laabta xuushada'e. (M.Nuur.Fadal)
(i)si kooban u sheeg dulucda macne ee meeriskan?**(Imtixaankii 2014)**

....

....

....

20. Marka aad nin himilada **(Imtixaankii 2014)**
Hilin toosan mariyoo
Siidayn hogaankoo
Hawlaha qorsheeyoo
Hir markii la gaadhaba
Ku labaad hilaadshoo............. (Hadraawi)

j)Faaqid meerisyadan ninka uu abwaanku kaga hadlayo?

....

....

....

21.Laxawsiga xigtada la ii gashiyo lahashadaan eeday**(Imtixaankii 2016)**
Kal laxiiba baan leeyahay iyo laabta xuunshada'e

b. Sharrax ka bixi dulucda meerisyadan

....

....

....

....

22. Tanna xoogsi kama soo taraan taana laga waaye**(Imtixaankii 2016)**

b. Si kooban u sheeg cidda uu ku dhaliilayo gabayaagu meerisyadan

....

....

Scanned by TapScanner

t.Caddee labada meelood ee uu ku xusay (tanna iyo taana) gabayaagu meeriska sare?

....

....

23. Kaakici wadaadkii dagaal laguna kaalmeeye**(Imtixaankii 2016)**

Kumanyaal lag wada duub cadbuu keenay Beerdhiga'e

Waxse kadabkiiba go'ay maalintuu kaday raggiisiiye

b. Sharrax macnaha meerisyadan?

....

....

....

....

....

24. Innamiyo habloba waxaad tihiin aaran kacayaaye**(Imtixaankii 2016)**

Itaal gabe dadkiinii hore oo waydun aragtaane

Idinkaa ammaanadii xilkii eeggan qaabiliye

b. Soo bandhig farriinta ay gudbinayaan meerisyadani?

....

....

....

....

....

25. Dubkaa kala taggane haybta waysugu tegaynaaye**(Imtixaankii 2016)**

b. Sharrax ka bixi meeriskan?

....

....

....

....

Scanned by TapScanner

26. "Geb hadday martidu soo tidhaa goor uu nala joogo
Godka lagu janneeyow hadduu goosan la carraabo"
b.Si kooban u sheeg dulucda meerisyadan sare?**(Imtixaankii 2017)**

....

....

....

....

....

27. "Gaashaanka dhaqankii ahaa waa la gees maraye**(Imtixaankii 2017)**
Xeerkiyo garsoorkii mudnaa gaabis baa helaye"
b. Caddee waxa dhaqankii iyo garsoorkii ku dhacay ee gabayaagu sheegayo?

....

....

....

....

....

28. "Ul buu kaaga reebaa wixii kaa itaal badane **(Imtixaankii 2017)**
Ha ka eegin doqon kaama rido aar ku sii sida'e"
b. Labada qof ee abwaanku ku xusay meerisyadan mid kasta tilmaan ka bixi

....

....

....

....

....

29. "Uf qabiilka anaa leh. Wuxuun baa ku adeegta. **(Imtixaankii 2017)**
Nin iskii kartidiisa.Isagoon cid ku tiirsan. Isu taagi karaynin"
b.Sharrax ka bixi dulucda meerisyadan

....

....

....

Scanned by TapScanner

Cutubka 14 aad: Maahmaahyo

1. Maahmaahyadan akhri oo fahan oo mid walba sharrax waxa ay ku saabsan tahay (2005)

b).Awrka dambe awarka hore socodkiisa ayuu leeyahay

....

....

....

....

t).Booraan hadimo ha qodin haddaad qodana ha dheeraynku dhici doontaana mooyee.

....

....

....

j).Nin weyni wadkii wuu yaqaan

....

....

....

....

x).Nin aad dhashay kuma dhalin

....

....

....

Kh).Daacadi ma hungawdo

....

....

....

....

Scanned by TapScanner

2. Ka qor mid kasta hal maahmaah mawduucyadan hoos ku qoran (2009)

b) Abaalka...

t)Deeqsinimada...

j) Iskaashiga...

x) Guurka..

kh). Dhirta..

2. Su'aalo fidsan: (2010)

sharax ka bixi waxa looga jeedo maahmaahahan hoos ku qoran

b) Ama arrin keen ahaw ama aqbal keen ahaw

(i) Arrin keen ahaw ....

....

(ii) Ama aqbal keen ahaw ....

....

iii) Sidee ayaa uu dadku u arkaa ninka ku dhaqma maahmaahdan?

....

....

t).Hal libaax arkaysaa ma godlato.

Sharax waxa looga jeedo hasha iyo libaaxa adiga oo maanka ku haya dhacaday ku baxday.

(i) Hal..

....

(ii) Libaax...

....

Ka qor mid kasta hal maahmaah ah mawduucyadan hoose (2010)

b) Nabadda..

t) Geesinimada..

j) Talada...

x) Daacadnimada..

Scanned by TapScanner

5. Hal xaaraan ahi nirig xalaal ah ma dhasho **(2011)**

i) Sharax sababta aanay u dhalaynin nirig xalaal ah, hasha boolida ahi?

....

....

....

....

6. "Nimaan kuu furi doonin yaanu kuu rarin'' **(2011)**

i) Sheeg arrinta ay ku baxday maahmaahdani?

....

....

....

....

7. Keen maahmaaho ku saabsan meesiyada xoolaha ee hoos ku qoran
2012)

i) Geela ....

ii) Fardaha...

iii) Lo'da...

iv) Adhiga...

Ciddii aan dantaada wadin marka ay damacdo in ay ku lug goyso waxa
gu maahmaahaa: ''Nin fadhigaaga arkaaya looma sare kaco'' **(2013)**

i) Ma ku saxbaa maahmaahdani sida loo adeegsaday?

....

ii) Sheeg sababta?...

....

iii) Qor adigu maahmaahda ku habboon?

....

Scanned by TapScanner

(2013)

9. Nin fadhigaaga arkaya looma sare kaco?

i) Falanqee aragtida shiche ee maahmaahdani gudbinayso?

(2014)

10. Ama arrin keen ahaw ama aqbal ka ahaw.

i) Si kooban u sheeg dulucda maahmaahdan?

(2014)

11. "Nin dameero wataa dad la tooyasho maaha".

b) Maxaa looga jeedaa la tooyasho maaha?

(2014)

12). "Ammaano kugu raagtay yeddaa baad moodaa"

b) " Yeddaa baad moodaa" maxaa looga jeedaa?

(2014)

13). "Hal libaax arkaysaa ma godlato"

b) Sheeg sababta aanay hashu u godlanaynin?

(2014)

4). "Suldaanaw, saydh tegayey baan soor ka reebayey"

b). Kuma ayuu ahaa ninkii maahmaahdan yidhi?

*Qor maahmaah ku saabsan ammaanada?***(Imtixaankii 2016)**

Scanned by TapScanner

16) Dhicisku inta birta loo soo sido ayuu ka bakhtiyaa **(Imtixaankii 2016)**

i. Sharrax ka bixi macnaha maahmaahdan?

....

....

....

....

....

17) Qor maahmaah ku saabsan abaalka?**(Imtixaankii 2016)**

....

....

18) Qor maahmaah ku saabsan waalidka iyo ilmihiisa?**(Imtixaankii 2016)**

....

....

19) Qor murtidii uu (yidhi) bixiyay Raage Cadduur **(Imtixaankii 2017)**

....

....

20) Qor maahmaah ku saabsan luggooyada**(Imtixaankii 2017)**

....

....

21) "Rag aamusay iyo riyo aamusay reerkoodii gabe"**(Imtixaankii 2017)**

b. Sharrax ka bixi dulucda maahmaahdan?

....

....

....

....

Scanned by TapScanner

(2018)

23) Sharrax ka bixi maahmaahahan:

I. Meel hoo doonaysa hadal waxba kama taro

II. Mar I dage Alle ha dago laba goor I dage se anaa is dagay

I. Hal libaax arkaysaa ma godlato

Scanned by TapScanner

Cutubka15 aad: Macnaha ereyad...

Qaybta 1aad

Ereyadan hoose mid walba erey ama ereyo la micno ah keen. (2005)

1. Fayaw.......................................
2. Ilmo.......................................
3. Hiq ....
4. Kala jar.......................................
5. Gunuus ....

Qaybta 2aad

B.Sharax ereyadan **(2007)**

1. Xilli ....
2. Xayn.......................................
3. Xigaal.......................................
4. Xaas.......................................
5. Xuuko.......................................

T.Keen lidka ereyadan

1. Aar ....
2. Habeenimo ....
3. Aakhiro.......................................
4. Miciin.......................................

Scanned by TapScanner

Qabta 3aad (2008)

(B) Qor macnaha ereyadan

1. Digarogasho..
2. Hanaqaad..
3. Dhabanka..
4. Dawaad..
5. Feydan..
6. Dambar..
7. Hadhuub-gaal..
8. Guul-cokan..
9. Guul-ooman..
10. Dhaqanyo..

T. Lidka ereyada

1. Aftahan..
2. Abaar..
3. Heshiis..
4. Gudcur..

Qaybta 4aad (2009)

(B) Sharax ereyadan

1. Hanaqaad..
2. Hilin ....
3. Qooddi..
4. Dhabeel..
5. Hindise..
6. Gammaan ....
7. Goonyaha ....
8. Baxsi ....
9. Dhalan dhool ....
10. Xiddid ....

Scanned by TapScanner

(T) Qor lidka ereyadan

1. Sange ....
2. Eex ....
3. Keli ....
4. Fidsanaan ....
5. Basari ....

Qaybta 5aad (2010)

(B) Qor macnaha ereyadan

1. Tabantaabo ....
2. Hammi ....
3. Arammi ....
4. Jabad ....
5. Dhunkaal ....
6. Tusmo ....
7. Neef dheddig oo geel ah..........
8. Ciilkaambi ....
9. Tis ....
10. Hiyi ....

T.Qor lidka ereyada

1. Gabno ....
2. Cokan ....
3. Loofar ....
4. Darxumo ....
5. Abaal dhac ....

Qaybta 6aad (2011)

(B) Qor macnaha ereyadan

1. Hanaqaad ....
2. Dhiil ....
3. Hammuun ....
4. Dhambaal ....
5. Hogol ....
6. Dhuuni ....

Scanned by TapScanner

7. Hayaan ....
8. Dhalan dhool ....
9. Harqood ....
10. Heer ....

(T). **Qor lidka ereyada**

1. Haleelo..
2. Haaneed ....
3. Hagar ....
4. Hadh ....
5. Hanad ....

Qaybta 7aad(2012)

Qor macnaha ereyadan

1. Meel..
2. Dhacarasho ....
3. Lix -caano-maal ....
4. Dhalan dhool ....
5. Dhoon-horaad ....
6. Koxdin awr ....
7. Caloolyow ....
8. Fool ....
9. Yarad ....
10. Dhaayaha ....

Scanned by TapScanner

Qaybta Baad

Isla doono ereyada isku macnaha ah kuna qor jawaabtaada shaxda hoose ee bannaan dhexdeeda tirade iyo xarafka isku habboon oo keliya tusaale ; 1=Q.(2013)

1. Kabadhe .... B. fidmo –wade
2. Gadh-ceesaan ....T. Allaaab la'iibinaayo
3. Abdo u leh .... J. Buuxa
4. Bandarrada .... x. Reer kala guursaday
5. Qardoofooyin ....Kh. Faa'ido u leh
6. Fadaq ....D. Gacan-ku- dhiigle
7. Badeecad........................ R. Magaalooyin
8. Shixnadan .... S.Geed sida qadawga dhirta uga dhex baxa.
9. Xidid .... Sh.Ganacsade
10. Dhagar- qabe ....Dh. Dhibaatooyinn colaadeed.

(T). Qor macnaha ereyadan

1. Lib- gad ....
2. Ramad ....
3. Galbaday ....
4. Maggow ....
5. Gayaxaysan ....

Scanned by TapScanner

Qaybta 9aad

Qor macnaha ereyadan **(2014)**

1. Ceelalyo ....
2. Hormo ....
3. Wabax-taraar ....
4. Xag ....
5. Miskeed ....
6. Umal ....
7. Caynta ....
8. Afhayn ....
9. Kambalka ....
10. Kud-kude ....

Qaybta 10aad:

(2016)

Qor macnaha ereyadan:

1. Unkamaa ....
2. Dabadhoon ....
3. Maggaw ....
4. Sidig ....
5. Aaran ....

Qaybta 11 aad:

(2017)

Qor lidka ereyadan

1. Dhabcaal ....
2. Jees ....
3. Tiiraanyo ....
4. Barqo ....

Scanned by TapScanner

Cutubka 16 aad: Naxwaha: Dhisme-Afeedka

Qaybta 1aad (2005)

B. Ku buuxi meelaha bannaan erey sifayn ah.

1. Canab waa macallimad ....
2. Muuse waxa uu sitaa qalin..

T. Weedhahan soo socda falka ku quman u door oo ku buuxi meesha u bannaan:

1. Toddobaadkiiba waxa uu ....hilib. (cunayaa, cunaa , cunay)
2. Muuse waxa uu shalay soo .... aabbihii . (booqday, booqanayey , booqanayaa)
3. Haddii aanu imtixaanka gudubno, aniga iyo Caashi waxa aannu soo .... Daalo. (daawanay, daawadeen , daawanaynaa)
4. Ha eegane isku ....(tashadeen , tasho , tashanay)
5. Mustafe waa ....Caasha ayaa ka......................Faadumo ugu sii....................... (madaw, ka madaw , ugu sii madaw)

Qaybta 2aad (2007)

B. Sax ereyga khaldan ee weedha ku jira

1. Anigu waxaaan .... (tegaya) doonaadugsiga
2. Caashi waxa ay .... (tegaysaa) doonta dugsiga
3. Ayeeyo Muguco waxa ay .... (lulaysaa) doo... ciirta
4. Awoowo Mire Guutaale waxa uu .... (lisaa) ...nmika
5. Mulaaxo Ardaale waxa ka .... (dumaya)

Scanned by TapScanner

Qaybta 3aad

(B) Qor wadarta ereyadan

1. Aqal..
2. Mindi..
3. Caleen..
4. Dawo..
5. Tuke..

(T) U rog su'aalo, weedhahan hoos ku qoran

1. Cambaro aabbaheed waa uu jecel yahay.
....
2. Waxa ay dhigataa dugsiga Sh. Ibraahim ee Burco Hodan.
....
3. Caadil waxa uu ku fiican yahay maaddada soomaaliga
....
4. Idiris waa arday dadaal badan.
....

(2009)

Qaybta 4aad

(B) Goobaab ereyada sifada ah ee ku jira weedhahan hoos ku qoran

1. Shaadhku waa uu cas yahay.
2. Wiilku waa uu buuran yahay.
3. Inanta fanaxda leh baa leh buugga.
4. Samatar qalin qurux badan buu haystaa.

(T) Ku buuxi xidhiidhiyaha ku habboon meesha ka bannaan weedhahan

1. Salaaddii waa ay taagan tahay____________sheekhii muu addimin.
2. Ciise waxa uu soo iibsaday orgi____________ceesaan.
3. Digsiga biyo ku shub________ saar girgiraha.
4. Saynab waa ay tagtay________Ugbaad u yeedh.
5. Ilmihii waa uu kufay________ooyay.

Scanned by TapScanner

Qaybta 5aad

(2010)

Ereyadan bisha ku jira waafaji goooreynta weedhahooda

1. Anigu waa aan ____________________(dabaal) shalay.
2. Axmed waxa uu ____________________(tag) Hargeysa berrito.
3. Aniga iyo Cumar waxaa aannu____________________(iibi) beerta bisha soo socota.
4. Caashi waa ay ____________________(soon) maanta.
5. Xasan waxa uu____________________(joog) xafiiska mar kasta.
6. Anigu waxa aan____________________(cun) garaw habeen kasta.
7. Sh. Axmed waxa uu ____________________(kaxee) baabuur weyn todobaadkii hore.
8. Shinnidu waxa ay____________________(samee) malabka wakhti gaar ah.
9. Macallinku waxa uu ku ____________________(qor) dariska sabuuradda.
10. Hooyo waxa ay goor hore noo____________________(diyaar) quraacda.

Qaybta 6aad

(2013)

B. Ka dhig fal tegay weedhaha hoos ku qoran adiga oo dib u qorayaweedh kasta

1. Faadumo waxa ay shidaysaa dab

....

2. Cali waxa uu cunay timir

....

3. Dugsiga ayuu tagay

....

4. Kubbad ayey ciyaari doonaan

....

5. Goor hore ayuu toosay

....

Scanned by TapScanner

T.U beddel ereyadan magacyada ah falal amar ah

1. Biyo..
2. Sonkor...
3. Saliid...
4. Shaah..
5. Lug..

(2014)

Qaybta 7aad

U bedel ereyadan falalka ah magacyo

1. Ulee..
2. Xine..
3. Kiree...
4. Casee..
5. Dabee...
6. Budee..
7. Afee..
8. Caddee..

Scanned by TapScanner

Qaybta 8aad: (Imtixaankii 2016)

B. Goobo geli jawaabta saxda ah:

1. Ereyga falka ahi waa:
   - b. Tegay
   - t. Cali
   - j. Noole
   - x. Dheer
3. Ereyga falkaabka ahi waa:
   - b.Imanayaa
   - t.Si xun
   - j. Ooyayaa
   - x. Fadhiyaa
3. Ereyga tilmaamaha ahi waa:
   - b. Bax
   - t. Jiilaal
   - j. Buuran
   - x. Cabbayaa
4. Ereyga magac u yaalka ahi waa:
   - b. Cali
   - t. Cumar
   - j. Xays
   - x. Idinka
5. Ereyga xidhiidhiyaha ahi waa:
   - b. Ama iyo mise
   - t. Ga iyo Ta
   - j. Mise iyo Cumar
   - x. Jaamac iyo Cali

©SLNECB

Scanned by TapScanner

6. Ereyga meeleeyaha ahi waa:

b. Waraabe
t. Sii iyo soo
j. Subax
x. Salaad

7. Ereyga magaca ahi waa:

b. Safrayaa
t. Sii jeedaa
j. Mire
x. Sii tag

T. Buuxi meelaha bannaan:(2016)

1. Sidee baa ay Geeddi hashii .... markii hore u yeeshay.
2. Baarcad waxa ay ahayd ....
3. .... marka ay aragto Geeddi waa ay u soo ololi jirtay.
4. Baarcad .... loogu xuddun xidhay Geeddi.
5. Baarcad waxa ay .... Geeddi.

(2017)

Qaybta 9 aad:

B. Ka soo saar falkaabka ku jira weedhahan:

1. Dhulku six un ayaa uu u abaarsaday ....
2. Geelu aad baa uu biyaha u cabbay ....
3. Dugsiga agtiisa waxa ku yaalla dhir ....

T. Ka soo saarmeeleeyahaku jira weedhan hoose:

4. Geelle waa uu sii socdaa ....

Scanned by TapScanner

Qaybta 9 aad:

(2018)

Geli weedhahan soo socda ereyadan mid walba ta ku habboon

Cali	Isaga	Cunayaa	Si xun	Iyo

1. Cali .... Cumar waa ay ciyaar tageen
2. .... waxa uu dilay mas.
3. .... ayaa tegay shalay suuqa.
4. Ninku yarka .... ayaa uu u galay.

Scanned by TapScanner

Cutubka 17 aad: Hees haw

(2009)

1. Hadday taal iyo
Hadday tuban tahay
Waa tolley oo
Looma kala tago

b) Maxaa loogu heesaa hees hawleeddan?..
t) Goorma ayaa loogu heesaa?...

2. Ka qor mid kasta hal hees hawleed mawduucyada hoose (2010)

b) Hal hees hawleed oo geela ku saabsan
....
....

t) Hal hees hawleed oo lo'da ku saabsan
....
....

j) Hal hees hawleed oo adhiga ku saabsan
....
....

3. Sheeg meesiyada xoolaad ee loogu heeso hees hawleedyada hoos ku qo
(2012)

B. Sidii sagal roob oo si san u da'ay
Waan sugaynee ma isa soo simay.

i) Maxaa loogu heesaa?..

T. Gaabeeya gaabeeyaay, gaabeeya geel dhaaneey, ma goblame adeerkaybaa, gaabeeya ii dhaqay.

i. Maxaa loogu heesaa?..

Scanned by TapScanner

J. Ma laguu warramay, in Cali la dilay oo Cumar la dilay, oo dhiig qulqulay, oo dhagari timid? Yaa ii warramay?

i. Maxaa loogu heesaa?...

4. **Isla doono meesi kasta iyo heesta ku habboon kuna qor jawaabtaada shaxda hoose dhexdeeda tirada iyo xarafka is leh oo keliya tusaale ahaan:3=S. (2013)**

(1). Geela......................B.Meel burcawsa leh* Oo biyo udhow *Baadi doonyoo biciidkuba waa

(2). Lo'da......................T.Arooskama gelin*Awrna kama raran* Abeer ibo yare*Abaalse I mari.

(3).Adhiga....................J.Abeer dhego weyn*Arooryada hore* waa axlayn jiray.

(4). Dameeraha..........X.Sidii adhi badan*Oo ban lagu furay*Baala dheeraw*Haygu baahine isu soo baydh.

Ku qor shaxdan dhexdeeda tirada iyo xarafka isku habboon oo keliya

5. Keen mid kasta hees hawleed loo tiriyo xilliga waraabka meesiyadan kala ah. (2014)

b) Geela

....

....

t) Lo'da

....

....

j) Fardaha

....

....

©SLNECB

Scanned by TapScanner

Cutubka 18 aad: Curisyo

Curiska 1aad:

(Imtixaankii 2016)

b.Mid ka dooro labadan qodob kana qor curis ka kooban (100) erey ugu yaraan

1.Kibirka

2.Xishoodka

Fiiro gaar ah: Qurxi fartaadauna qor curiskaaga si aftahamo leh, ilaali sumadaha iyo astaamaha qoraalkaaga.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Scanned by TapScanner

Cutubka 19: Jawaabaha imtixaanada

2005

CUTUBKA 1 aad: Caddaaladda Ilaahay

1.1.

1	2	3	4	5
B	B	T	J	J

CUTUBKA 2AAD : Baaraandeg

2.1. Jawaabaha goobo gelida

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
J	X	T	B	J	J	B	T	B	B	J	T	B	B

2.2.jawaabaha buuxi meelaha banaan

1. oo dameer le'eg
2. dabo weyn
daayow
arkaayoo
iirnaa

...UBKA 3AAD : Sigaarka

(2008)

Scanned by TapScanner

1. Kansar.
2. Dadka sigaarka cabbaa waa in ay iska joojiyaan cabbidiisa.
3. Waxa uu halis ku yahay caafimaadka.
4. Inan layaal
5. Diidmo adag

3.3.

1. B. Sigaarka waxa ku jira waxyaabo badan oo caafimaadka ku halis ah; waxa ka mid ah maaddo madow oo loo yaqaano daamur taas oo marka qofku nuugo sambabka ku dhacda, taas oo waxyeelo u leh neefsashada, cunaha iyadoo qofku halis u yahay cudurka kansarka.

T. Neefta loo yaqaan kaarboon monoksaydh oo qofku nuugo marka uu sigaarka cabayo ayaa waxa ay hoos u dhigtaa xawaaraha ogsajiinta ee la falgala habdhiska wareegga dhiigga. Taas oo xanuun ku sababta habdhiska neefsashada.

2. B. Sigaarku waa daroogo halis ah oo caafimaadka waxyeelaysa, waxay ka samaysan yahay kiimikal sun ah sigaarka waxa ku jira wax loo yaqaan nekatiin iyo daamur kuwaas oo halis ku ah caafimaadka.

T. Maahmaahdu waxay xidhiidh la leedahay qofku haddii uu caadaysto balwadaha yar yar waxay taasi u horseedi kartaa inuu qabatimo balwadaha ka sii waaweyn ee halista ah, waxaanay maahmaahdu inoo tilmaamaysaa inaan balaayo la raadin ee laga dhawrsoonaado.

3. Waxa uu casharku ka hadlayaa halista sigaarka iyo xanuunka uu keeno. Waxaana la inagu boorinayaa in aynu ka fogaano cabbida sigaarka haddii aa[...] iska cabtana iska dayso, haddii aanad cabbina aad ka fogaato meelaha lag[...] cabbo.

Scanned by TapScanner

(2009)

CUTUBKA 4AAD : Socdaalkii Xasan Yare

4.1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
J	B	T	B	X	B	X	T	J	T

4.2.

B. 1. Hal tiro

2.(i) In ay ka faa'iidaystaan dhulka masnada ah ee beerashada ku fiican.

(ii) In carruurta wax lo baro oo dugsiga deegaanka Qoryaale ku yaala la geeyo.

T. 1. Talada hore :Waxay reerka u horseeday in ay cuntadooda la soo baxaan oo haqabbeel gaadhaan. In wixii dheeraad ah ee ka soo hadhana iib geeyaan oo ku bedeshaan wixii ay magaalada uga baahdaan.

Talada labaad: Waxay ubadku yeelanayaan aqoon, taas oo qoysku u aayi doono mustaqbalka, una horseeddi doonta in uu qoysku ka baxo duruufahan nololeed ee adag.

2. Ardayga dabbaqa aqoonta :Waa arday sidii la rabay wax u bartay si wanaagsan fahmay kuna dedaalay intii uu wax baranayey wakhtigiisana ka faa'iidaystay.

Ardayga aan dabbaqin aqoonta : Waa arday aan fahmin wixii uu bartay sidii la rabayna aan ugu dedaalin waxbarashada wakhtigiisiina dayacay.

CUTUBKA 5AAD : GOOBO GELI AAN CURIS LAHAYN **2010**

5.1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
J	J	X	T	J	X	J	T	T	B	J	T	B	X	B

©SLNECB

CUTUBKA 7AAD: Geel Badane Lagu Sheeg

7.1.

1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
X	B	J	X	B	B	T	J
9	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**
T	X	T	B	J	B	T	X

CUTUBKA 8AAD: Safarka iyo Xeerkii Maganta Soomaalida (2013)

8.1.

1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
J	X	B	J	J	X	T	B	J	B
11	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
T	B	J	T	J	X	B	X	B	J
21	**22**	**23**	**24**	**25**	**26**	**27**	**28**	**29**	**30**
J	B	T	B	J	J	J	X	X	B

8.2.

1. Baalka goroyada, malmalka, gadhceesaanka, gaashaamada iyo hadba wixii kale reer saaxil abdo u leh.
2. In qofka naftiisa iyo maalkiisaba la badbaadiyo lagana difaaco wixii cadow ah ee ku raad jooga.
3. Safarka, inan-la-yaalka, martida iyo ergada.

CUTUBKA 9AAD: Fardaha

9.1.

1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
J	X	T	X	B	T	B	T	B	B
11	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
T	B	B	J	B	T	T	B	J	J

©SLNECB

Scanned by TapScanner

CUTUBKA 10AAD: Geela

10.1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
J	T	B	B	X	B	X	T	T	B	J	B	B	T	J	X	X	B	T	X

CUTUBKA 11AAD: Goobo Geli Aan Curis Lahayn

11.1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
B	X	X	[illegible]	J	B	J	B	X	J	X	T	B	X	T	X	T	T	X	T

CUTUBKA 12AAD: Tahriibkii Hanad

12.1.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
J	T	B	B	J	B	B	T	T	X	B	T

CUTUBKA 10AAD: Maansooyinka

1.b) Aroori bay dhigtaayoo
Shimbirtuna aroos bay
Ubadkeeda seexisaa

t) Ilka weynoow maroodigu
Cadawgu ka ugaadhaa
Naftiisa ku ilaashaa

j) Edebtiyo aqoontiyo
Aqligii wanaagsani
Bal eegoo u fiirsadaa

2. b. Waxa uu abwaanku ka hadlayaa wax soo saar iyo horumar.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

t. Maansada hayaan waxa tiriyey abwaan Gaariye.

j.Waxa ku habboon inuu dantiisa garto.

x.Waxa uu abwaanku ka hadlayaa heerarka uu maro marka qofka Ilaahay abuuro isaga oo sheegay inuu markii u horaysayabuurkiisu candhuuf ka bilaabay,xinjir u haddana noqday,waslad cad ah uu isu beddelay markii u dambaysayna abuurkiisa dhammaystirmay oo caloosha hooyo dhexdeeda dhaqdhaqaaq ku sameeyay.

3. Su'aalo kooban

b. Waxa lagu dagay Yackoo ciyaar taas oo uu aad u jeclaa.

t. Awrta iyo fardaha.

j. Waxa uu keenay xaydh.

x. Laba gadiid waa laba maalmood oo kulul.

Kh.Waxa uu watay Awr.

d. Waa ceebnin wixii uu cunay ee jidiinkiisa maray wax ka sheegay.

r. Saddexda arrimood ee fardaha loo adeegsan jiray waa:

i. Rakuub ahaan.

ii. Dagaalka iyo

iii. Xaragada.

s. Sababta oo ah waxa ay ahaayeen gaadiidka ugu dheereeya ee la fuulo uguna quruxda badan.

Sh. Subagga noocyadiisu way badan yihiin waxa loo qaybiyaa iyada oo la eegayo afarta meesi afar qaybood gaar ahaan caanaha subbagga laga baxsho.

i. Subagga geela oo loo yaqaan bacoor oo caanaha ku samaysma marka la ruxo.

ii. Subagga lo'da oo maakhiri loo yaqaan oo caanaha ka baxa

iii. Subagga riyaha oo sixin loo yaqaan oo caanaha ka baxa

iv. Subagga idaha oo codcod loo yaqaan oo caanaha ka baxa.

Dh. Ixtiraam iyo mudnaan gooniya ayaa loo muujin jiray.

i. Sedka loo hurayaa waa in uu noqdaa mid qiimo badan oo u qalma in gacalka la siiyo.

©SLNECB

ii. Isagu ma xumayn ee way ku eedeeyeen.

c. Wuxuu ku sheegay inuu xaydh keenay Xirsi Caamir.

i. Waxa qaaday nimankii gabyaaga ahaa.

ii. Gabayaa lagu qaaday.

g.(i).Maakhiri waa subagga lo'da waxaana laga baxshaa caanaha lo'da.

(ii)Waxay ku cabanayeen xirsi caamir in aanu u raadin subagga sidii loo baahnaa oo aanu isku lurin daydayitaankiisa. haddii uu baadhbaadho magaalada inuu sixin iyo maakhiriba heli karayay.

4. Abwaanku isagoo dhallinyarada la hadlaya ayaa waxa uu tilmaamay in marka geedka weyni meesha ka baxo ee uu dhinto uu geed yari beddelo kaas oo buuxiya kaalintii geedka weyni banneeyay hadday noqoto hadh iyo oodba,sidaas oo kale ayaa dhallinyaradana looga fadhiyaa in marka waalidkood gaboobaan ama ay dhintaanba kaalintii waalidkood u hantaan oo si xilkasnimo leh uga soo baxaan.

5. Hooyo la'aanteed ilmuhu dhawaaq iyo hadal midna ma kareen,ilmaha inta uu yar yahay daryeelkii hooyo aan helin ee waayaa mudakar ma noqdo inta uu nool yahayna wax uun baa ka maqan oo uu tebayaa.

6. Waxa uu ku matalay abwaanku faraskiisa isagoo inoo tilmaamaya dhakhsaha oradkiisa in uu la xawaare yahay

- Dhagax wadhaf laga tuuray
- Telefoonka layskula hadlo iyo
- Baabuur xawaare sare ku socda oo si sahlan shookaanta dhankii la doono loogu leexin karo.

7. (i) Waa ta koobaade waxa uu faraskiisa ku tilmaamay midabkiisa cirka oo mugdigii iyo daruurihii saarnaa laga fayday oo buluug saafiya ah

(ii) Waa ta labaade waxa uu faraska midabkiisa ku sheegay diilimaha cas cas ee waaberiga cirka ku samaysma.

8. Waxa uu abwaanku ka calaacalayaa nimankii uu adeerka u ahaa ee abaal ka dhaca kula kacay,waxa uu leeyahay haddii aan nimankaas markii ay balanbalayeen ee harraadka,gaajada iyo diiftu haysay aanaan naxariis iyo kalgacayl midna u muujiyeen oo aan qalbiga ka xidhan lahaa maanta dhibaato imay gaadheen.

9. (I) Waxa uu xoog kula wareegay gabadh iyo xoolo dhibaad ah oo awr ku raran oo qoyskii ay ka dhalatay ay u wadaan nin Cali la yidhaahdo.

(II)Kibirku waxa uu keenaa in qofku naftiisa iyo maalkiisaba ku waayo oo adduun iyo aakhiroba khasaare ku dhaco.

10. b) Himiladu waa hiigsiga ama yoolka qofku doonayo inuu gaadho.

t) Waxa uu tilmaamayaa nin hankiisu sareeyo oo marka hadafkii uu higsanayay gaadho aan halkaas ku hakan ee yool ama hiigsi kale odorasa.

11.(i) Jid toosan/waddada toosan.

(ii) Waxay ilmaha ku barbaarisaa anshax iyo asluub wanaagsan oo bulshada dhexdeeda uu kula noolaado, waxay kula dadaashaa ilmaheeda inuu wax barto iyadoo u diyaarisa agab iyo goob uu wax ku barto. Waxa uu ilmuhu marka uu wax barto noqonayaa mid bulshada wax tara oo aqoontii uu bartay uga faa'iideeya horumarkeedana ka qayb qaata.

12. Waxa uu ka calaacalayaa in aanu baran tacliintii bandarka taalay.

13. Waxa ay inoo tilmaamayaa dulqaadkiisa iyo siday dadku ugu sinnaayeen.

14. Faaraxow galgaladkaan dhigiyo gama'la'aantayda
Gogoshaan ku jiifsaday hurdada goodkii igu yaacay
Gasiinkii la soo dhigay waxaan gawska uga daayay

15. Waa habar goblantay oo inankii keli ahaa ee ay dhashay ka dhintay.

16. Dhulyahaw dadka Soomalida ahi caqli malaha adduunyada oo dhanna iyagaa ugu liita halkii ay cadawga gumaystaha isaga dhicin lahaayeen oo ay la dagaalami lahaayeen iyagaa islaynaya oo toorayda iyo warmaha isu sita.

17. (i) Ragganimo nimaan tacab u marin aayar heli waaye.

18.(i) Waxa ka dhimatay ooridiisii oo uu aad u jeclaa

19. (i) Waxa uu abwaanku tilmaamayaa inuu qalbi furan yahay oo naxariis badan yahay.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

20. (I) Waxa uu ka hadlayaa nin hankiisu aad u sarreeyo oo meesha uu hiigsanayo aan marnaba seegin kuna dadaala sidii hankiisa uu uga dhabayn lahaa, marka uu hadafkiisa gaadho aan halkaas ku hakan ee mid kale hiigsada.

21. Waxa uu abwaanku tilmaamayaa in ragga abaal ka dhaca u geystay uu kaga naxay ehelnimo, taasina ay dhib u soo jiiday. Waxaanuu sheegayaa in uu beer jilicsan yahay oo uu u naxariis badan yahay una lab xaadhan yahay sida lagu tilmaamo shinbirta xuunshada loo yaqaan.

22.b. Gabayaagu waxa uu dhaliilayaa dhallinyarta u dhooftay Cadan ee uu halkaa kula kulmay oo ma shaqaystayaal noqday.

t. Labada meelood ee uu xusay waa dalka Yemen ee ay u dhoofeen iyo dhulkoodii hooyo ee ay ka tageen oo uu leeyahay dibedana kama shaqaystaan markay dalkii joogeena horaa looga quustay oo cidna wax may tarayn.

23. Abwaanku waxa uu xusayaa in Sayid Maxamed Cabdalle Xasan uu abaabulay dagaal uu kaga soo horjeeday gumaysigii, arrintaana lagu garab galay oo ciidan xoog badan uu samaystay laakiin waxa jabiyay uu yahay kibirkii uu kula kacay raggiisa.

24. Waxay inoo sheegayaan in wiil iyo gabadh ba da'yarta maantu yihiin kuwii berry xilka qaban lahaa maadaama dadkii waaweynaa ay talax gabeen.

25. Waxa uu tilmaamayaa in dadku maqaarka iyo midabka diirka ku kala duwan yihiin laakiin Bani-Aaadamnimada iyo dad ahaanshaha isaga mid yihiin oo siman yihiin.

26. Abwaanku waxa uu xusayaa in saaxiibkii Xirsi uu ahaa nin deeqsi ah oo martida si fiican u soo dhoweeya.

27. Waxa uu sheegayaa in dhaqankii iyo garsoorkii labadaba ay dadkii ka tageen oo aanay ku dhaqmin.

28. Labada qof ee abwaanku xusayaa waa ninka geesiga ah ee naftiisa waxtaray in uu u gargaaro dadka kalena halka qofka caqliga gaaban aanu waxba ku tarayn marka aad dhibaataysan tahay.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

29. Abwaanku waxa uu ka hadlayaa xumaanta qabyaalada iyo sida uu u necebyahay waxaanuu xusayaa in qabiilka uu ku shaqaysto ninka kelidii wax qabsan karin ee aan isku kalsoonayn.
30. Walhad
31. Astaamihii Xirsi waxay ahaayeen
    - Geesinimo
    - Deeqsinimo
    - Garyaqaanimo
    - Fardo fuul
    - Dulqaad
    - Waayeelnimo
32. Axmed Siciid Diiriye (Af-Gudhiye)
33. Quruxdii miyiga
34. Hargeysa
35. Geesinimo, deeqsinimo iyo garyaqaanimo
36. Raggii uu Ismaaciil Mire kibirka ku sheegay waxa ka mid ahaa:
    - Af-Xakame
    - Aadan Galaydh
    - Koofil
    - Cartan

CUTUBKA 11AAD: Maahmaahyo

1. b). Maahmaahdani waxa ay tilmaamaysaa isku dayasho oo qofka yari waxa uu ku dayanayaa qofka weyn.

t). Wax aad doonayso inaad dadka ku dhibaatayso ha samaynin waxa laga yaabaa in ay adiga kugu dhacdo dhibaatada aad dadka la doonayso.

j). Maahmaadani waxay tilmaamaysaa waayo aragnimada qofka weyn, oo qofka weyni waxa uu garanayaa meesha ay dhibaato uga imanayso ee uu xitaa naftiisa ku waayi karo.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

3. Maahmaahdan waxa la adeegsadaa marka ruux arrin laga sugayo uu arrintii uga meermeero qofka uu arrinku khuseeyo oo uu tixgelinayo ama uu ka cabsi qabo inay hadhow uga timaaddo arrintaa eed iyo is jiidjiidad aanu u tag hayni.

4. Maahmaahdan waxa la adeegsadaa marka qof madasha jooga arrinkiisa uu qof kale isku hawlo in uu ka hadlo oo uu difaaco.

5. Maahmaahdan macnaheedu waxa weeye marka arrin lagu soo gaadhsiiyo ama aad la kulanto fal dhacay wax hubso oo dadka wax waydii inta aanaad fal ku dhaqaaqin.

CUTUBKA 12AAD: Macnaha ereyada iyo lidkooda

<u>Qaybta 1aad: Micnaha ereyada</u>

1.Caafimaad qab/ badqab

2.Oohin

3.Oohin sida higada u eg

4.Kala goo.

5.Hoos u hadal

<u>Qaybta 2aad</u>

<u>B.sharaxa ereyada</u>

1.Amin / goor

2.koox

3.ehel ama qaraabo

4.oorida ninku qabo/ carruurta iyo afada nin ku qabo

5.subagga geela.

<u>T. lidka ereyada</u>

1. Baranbarqo/Aar

2. Maalinnimo

3. If

4. Cadow

Qaybta 6aad

(B) Macnaha ereyada

1. Mudakar
2. Weel caanood
3. Baahi aad u daran / rabitaan xad dhaaf ah.
4. Fariin
5. Daruur af waraab ah oo meel ka da'day.
6. Raashin
7. Geeddi
8. Baqoolid
9. Qoriga labada dibi ee beerta qodaya isu haya ee tunka ka saaran.
10. Rarada awrka la saaro rarka ka hor.

T. Iidka ereyada

1. Gaane
2. Miskeed
3. Daacad
4. Bacad
5. Fulay

Qaybta 7aad

Macnaha ereyada

1. Madal / goob
2. Dhir calaashiga kolka ay xooluhu haraadaan
3. Saddex maalmood iyo saddex habeen
4. Baqoolid
5. Haanta xagga hore la saaro rarka awrka.
6. Habeen qofka la yidhaahdo geelu uma bato.
7. Ciil/ iscanaanasho/ ciilkaambi
8. Wejiga
9. Xoolaha inanta laga bixin jirey dhismaha reerka ka hor ama ka dib.
10. Indhaha

Scanned by TapScanner

Qaybta 8aad: (B)

1. = SH	6. = B
2. = S	7. = T
3. = KH	8. = J
4. = R	9. = X
5. = DH	10. = D

T. macnaha ereyadan

1. Abaal ka dhac
2. Haleelo/ geel markaas dhalay
3. Tegey
4. Marka caanuhu candhada hasha isku soo taagaan.
5. In maydhax lagu maro afarta naas ee hasha.

Qaybta 9aad

Macnaha ereyadan

1. Hordhaca hawsha waraabka
2. Koox geela oo mar wada cabta
3. Habeenka geelu cokan yahay ee uu oodda jebsho.
4. Horaad iyo dambeed
5. Baasha midig
6. Wel wel / walaac
7. Kaynta.
8. Quudin
9. Duleedka
10. Dulin xoolaha qaniina.

Scanned by TapScanner

Qaybta 10aad

1. Bilaabmaa.
2. Kurayga geela la socda.
3. Caanaha hashu markay naasaha isku soo taagaan.
4. Neef hal aan hooyadii ahayn lagu maalo.
5. Qaalmaha iyo qaalimada geela (Ugubka geela)

Qaybta 11aad

1. Deeqsi
2. Qayro
3. Farxad
4. Fiid

Qaybta 12aad

1. Buraanbur
2. Goroyada
3. Guuguule
4. Saahid Qammaan
5. Gaadiid
6. Ismiidaamin

Qaybta 13aad

B. Lidka ereyada

1. Ri'
2. Lax
3. Wan
4. Awr
5. Hal
6. Sac
7. Atoor
8. Oday
9. Habar
10. Gabadh
11. Wiil

Scanned by TapScanner

T. Macnaha ereydan

1. Gallad
2. Bisha gu'ga ka horraysa ee bilaa roobka ah (Daydo)
3. Xilli roobaad barwaaqo ah

CUTUBKA 13AAD: Naxwaha: Dhisme-Afeedka

Qaybta 1aad

B. Ku buuxi meelaha bannaan erey sifayn ah.

1. Wanaagsan

2. Buluug ah

T. weedhahan soo socda falka ku quman u door oo ku buuxi meesha u bannaan:

1. Cunaa.

2. Booqday

3. Daawaynaynaa

4. Isku tasho.

5. Madow , ka madow, ugu sii madow.

Qaybta 2aad

Sax ereyga khaldan ee weedha ku jira

1. Tegi

2. Tegi

3. Luli

4. Lisayaa

5. Dumay

Qaybta 3aad

(B) Qor wadarta ereyadan

1. Aqallo

2. Mindiyo

3. Caleemo

4. Dawooyin

5. Tukeyaal

Scanned by TapScanner

(T) U rog su'aalo, weedhahan hoos ku qoran

1. Canbarro aabbaheed miyuu jecel yahay?
2. Hodan dugsigee bay dhigataa?
3. Caadil maadadee ayuu ku fiican yahay?
4. Idiris ma arday dadaal badan baa?

Qaybta 4aad

(B) Goobaab ereyada sifada ah ee ku jira weedhahan hoos ku qoran

1. Cas yahay
2. Buuran yahay
3. Fanaxda leh
4. Qurux badan

(T) Ku buuxi xidhiidhiyaha ku habboon meesha ka bannaan weedhahan

1. Laakiin
2. iyo
3. Oo
4. Ee
5. Oo wuu

Qaybta 5aad

Ereyadan bisha ku jira waafaji goooreynta weedhahooda

1. Dabaashay
2. Tegayaa
3. Iibinaynaa
4. Sooman tahay
5. Joogaa
6. Cunnaa
7. Kaxeeyay
8. Samaysaa
9. Qoraa
10. Diyaarisaa

Scanned by TapScanner

Qaybta 6aad

B. ka dhig fal tegay weedhaha hoos ku qoran adiga oo dib u qoraya

1. Faadumo waxa ay shiday dab.
2. Cali waxa uu cunay timir.
3. Dugsiga ayuu tagay.
4. Kubbad ayey ciyaareen.
5. Goor hore ayuu toosay.

T. U beddel ereyadan magacyada ah falal amar ah

1. Biyee
2. Sonkoree
3. Saliidee
4. Shaahee
5. Luggee

Qaybta 7aad

U bedel ereyadan falalka magacyo

1. Ul
2. Xine
3. Kiro
4. Casaan
5. Dab
6. Budo
7. Af
8. Caddaan

Scanned by TapScanner

Qaybta 8aad

B. Goobo geli

1	2	3	4	5	6	7
B	T	J	X	B	T	J

T. Ku buuxi

1. Baarcad
2. hal
3. hashu
4. waa
5. jeclayd

Qaybta 9aad

1. Sixun
2. Aad
3. Agtiisa
4. sii

Qaybta 10aad

1. Iyo
2. Cali
3. Isaga
4. Si xun

CUTUBKA 14AAD: Hees hawleedyada

1.b. Geela

(2009)

t. xilliga waraabka.

2. b) Shifo ku afsaar oo shar kuuma leh.

(2010)

Scanned by TapScanner

t) Meel burcaysa leh *oo biyo u dhow* baadidoonyoo *biciid kuba waa.

j) Darka ceelkaw * maanta dabadeed * lagaa durugyoo * lagaa doog raac.

3. b) (i) Geela. **(2012)**

t) (ii) Dameeraha.

j) (iii) Maqasha.

4.

1. = X	**3. = T**
2. = B	**4. = J**

5. Hees hawleed loo tiriyo xilliga waraabka

b) Geela: Darka rigada ah * ee rabi alkumay * ee ragguna dhagay*riixi mayside* haysa soo ridin.

t) Lo'da: Meel bur cawsa*oo biyo udhow*baadi doonyoo* biciidkuba waa.

j)Fardaha: Bullo falan iyo* Baroor food dheer* waayo laga fuul* waase laga fulay.

x) Riyaha: Garooy madahaa*waa maalin dhow* oy midi dhashaa* midna dhaysisaa* dhiil loo culaa* laga dhiijiyaa.

Scanned by TapScanner

Cutubka 20 aad: Habka Loo Qoro Curiska

Suurto gal ma aha in dhammaan curisyada kala duwan ee ku jira imtixaanada maadadda Af-Soomaaliga aan halkan ku soo bandhigno qoraallo ka jawaabaya, laakiin waxa aan samayn doonaa in aan si dadban uga jawaabno oo buuggan ku lifaaqno qoraalkan ka hadlaya habka loo qoro curiska.

Qoraalkan oo ardayda fikrad wax ku ool ah ka siinaya hannaan qoraalka suubban ee curiska iyo tallaabooyinka lagama maarmaanka u ah marka curis la qorayo, sidaas oo kalena qoraalkani waxa uu ardayga ku tababari doonaa curis qorista, waxaanuu kor u qaadi doonaa awoodda ardayga ee xirfadda qoraalka.

Ujeeddada lama dhaafaanka ah ee mawduucanina waa sidii ardayga imtixaanka fasallada 8aad ku tartamayaa uga war hayn lahaa qodobada muhiimka ah ee curis qorista ee haddii uu si sax ah u sugo uu dhibco ku heli karo haddii uu seegona ay dhibco kaga lumi karaan.

Waa maxay curisku?

Curisku waa qoraal lagu cabbiro fikradaha iyo dareenka hab macquul ah oo farshaxanimo leh.

Tilmaan-bixinahan soo socdaana waa kuwa ugu muhiimsan ee ay fiican tahay in la ogaado marka curis la qorayo.

1. **Cinwaanka curiska:**

   Curisku in uu cinwaan tayooyinka hoos ku xusan leh yeeshaa aad bay muhiim u tahay:

   b. Waa in cinwaanku koobnaado oo aanuu dheeraan.

   t.Waa in uu ku qornaado far ka duwan ta qoraalka kale oo ah xarfo muujisan oo waaweyn.

   j. Waa in uu hal xarriiq ku fadhiyaa oo aanu noqon mid aad u waaweyn oo xarriiqyo badan oo bogga ah qaata.

   x. Waa in uu hoos ka xarriiqnaadaa.

   Kh. Waa in uu xidhiidh la leeyahay oo uu ku habboon yahay mawduuca curiska oo laga hadlayo.

Scanned by TapScanner

2. **Dulucda curiska:**

   Curiska ardaygu qorayaa waa in uu noqdaa mid si toos ah ula xidhiidha oo abbaaraya mawduuca laga hadlayo oo aanu baal marsanayn wixii wax ka qor la yidhi, tusaale ahaan haddii geela wax laga qorayo waa in aan xoolo kale laga sheekayn.

   Tilmaan-bixinta ku saabsan curiska iyo qodobada laga hadlayo waa in ardaygu si fiican u akhriyaa una fahmaa, isla markaa qodobada iyo ereyada furaha u ah hoosta ka calaamadsadaa oo aad qoraalkaaga ku xustaa kuna salaysaa.

3. **Farta:**

   Farta wanaagsan marka ay noqoto, qodobadan soo socdaa waa kuwa muhiimka u ah ee ay qummantahay in aad maskaxda ku hayso, mar kasta oo aad curis qoraysidna aad xasuusnaataa.

   b. Af-Soomaaligu waxa uu leeyahay kow iyo labaatan shibbane oo kala ah b, t, j x, kh, d, r, s, sh, dh, c, g, f, q, k, l, m, n, w, h iyo y. Shaqalladuna waa toban xaraf, shan gaagaaban iyo shan dhaadheer oo kala ah a, e, I, o, u, iyo aa, ee, ii, oo, uu.

   Dhammaan xarfahaasina waa in ay u qornaadaan qaabka iyo qarada saxda ah ee ay leeyihiin sida kor ka muuqata.

   t.Farta iyo xarfuhuba waa in aanay aad u waaweynaan aadna u yaraan balse ay u dhignaadaan meel dhexaad.

   j. Weedha ku bilow xaraf weyn kuna dhammee joogsi.

   x. Ku bilow waydiimaha xaraf weyn kuna dhammee sumadda waydiinta.

   Kh. Ku bilow weedha yaab ku jiro xaraf weyn kuna soo xidh astaanta yaabka.

   d. Ereyadu waa in ay si fiican u kala durugsanaadaan (spacing) oo aanay hoosta iska gelin, isla markaa xarriiqa (line-ka) xaashida ku dul fadhiistaan si sax ah.

   r. Ha ka xarriiq (line) boodin si aanu isu dhimin inta erey ama bog ee laguu cayimay. Waxa kelya oo aad hoos u degi kartaa marka sadar cusub ama tuduc (paragraph) cusub unkamayo.

©SLNECB

Scanned by TapScanner

mucda iyo nuxurka mawduuca oo dhexda ah iyo gebegebo.

. Astaamayn:

Sumadaha qoraalka waa in loo adeegsado si sax ah oo la dhigaa meesha ku habboon.

. Gooraynta falalka:

Qoraalka waa in la adeegsado gooraynta falalka ee saxda ah sida (fal taagan, tegay ama timaaddo ah) tiiyoo kolba lagu salaynayo tilmaan bixinta curiska iyo mawduuca laga hadlayo.

. Higaadda:

Waa muhiim in loo qoro ereyada si sax ah oo higgaada aad looga fiirsaday. Xarfaha Af-Soomaaliga ee laba-laabma ereyada leh waa in iyagana aad loogu fiirsadaa.

. Hormaynta qoraalka (Paragraphing)

b. Inta aanaad curiska bilaabin go'aanso inta hormo ee aad rabto in uu ka koobnaado qoraalkaagu. Qorshee sidoo kale inta aanaad curiska gudo galin qaybaha curiska iyo qayb walba waxa aad rabto in aad kaga hadasho sida hordhaca, dhexda iyo gebagebada.

t.U soo bandhig mawduucaaga si nidaamsan.

j. Adeegso tuducyo (paragraph) gaagaaban iyo kuwo dhaadheer oo mid kasta gudbinayo farriin gaar ah.

x. Dhammaan fikradaha curisku waa in ay u taxan yihiin si isku xigxigta oo aad ka dheeraato hadallada soo noqnoqonaya ama ku celcelinta wax aad soo sheegtay.

. Qorshaynta curiska

Ka hor inta aanaad bilaabin curiska, qorshee waqtiga aad ku dhammayn lahayd iyo qaybihii uu ka koobnaan lahaa. Shan daqiiqo ku dejiso qaybaha curiska, soddon daqiiqo oo aad ku qorto mawduuca iyo shan daqiiqo oo aad dib u eegis iyo tifatirid aad ku samaysid shaqada aad qabatay.

Scanned by TapScanner

10.Ereyada

b. Adeegso ereyo ku habboon mawduuca.

t. Adeegso noocyo ereyo kala duwan ah oo ku sax ah ujeedada curiska.

11.Dhismaha weedhaha

b. Adeegso weedho qeexan oo macquul ah.

t. Adeegso weedho gaagaaban iyo kuwo dhaadheer labadaba.

12. Dhibco wanaagsan waxa aad ku kasban kartaa adeegsiga tilmaamahan soo socda:

b. Astaamo qoraal oo sax ah.

t. Adeegsiga falkaabyada iyo tilmaameyaasha sharxaya dadka iyo waxyaabaha kale ee curiska ku jira.

j. Adeegsiga aftahamada hadalka sida hadal murtiyeedka kala duwan iyo dabuubaha dulucda leh ee kaabaya farshaxanimada qoraalkaaga.

x. Soo bandhigidda fikrado cusub iyo hal-abuurnimo qoraal.

Kh. Ka fogow ereyada la soo gaabiyay tusaale ahaan sxb halkii aad ka qori lahayd saaxiib.

d. Xil iska saar in aad wax qorto oo aad ra'yigaaga iyo fikradaada qoraal ku cabbiri karto, hana uga tegin bannaan adiga oo aan waxba qorin sida inta badan dhacda.

Dhammaad

the end

©SLNECB

Scanned by TapScanner